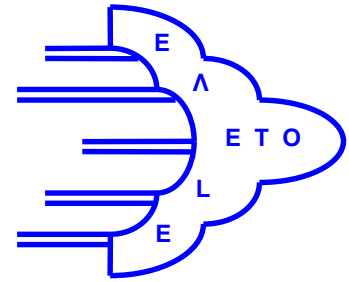

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
HELLENIC SOCIETY FOR TERMINOLOGY

10th Conference
«Hellenic Language and Terminology»
12–14 November 2015
Athens

Scientific Committee

Approved abstracts
of the papers for the 10th Conference

May 2015

(Blank page)

The Scientific Committee of the 10th Conference

	Member	E-mail address
1.	Kontos Panagiotis, <i>Chairman</i>	—
2.	Anastassiadis-Symeonidis Anna, <i>Vice-Chairperson A</i>	<u>ansym@lit.auth.gr</u>
3.	Katsoyannou Marianna, <i>Vice-Chairperson B</i>	<u>marianna@ucy.ac.cy</u>
4.	Valeontis Kostas, <i>Secretary General</i>	<u>valeonti@otenet.gr</u>
5.	Gavriilidou Maria	<u>maria@ilsp.athena-innovation.gr</u>
6.	Giannibas Dionysis	<u>dgiannibas@gmail.com</u>
7.	Doikas Spiros	<u>http://www.translatum.gr/contact.htm</u>
8.	Kardouli Maria	<u>mcardouli@gmail.com</u>
9.	Karyolemou Marilena	<u>makar@ucy.ac.cy</u>
10.	Krimpas G. Panagiotis	<u>pkrimpas@bscc.duth.gr</u>
11.	Labropoulou Penny	<u>penny@ilsp.athena-innovation.gr</u>
12.	Lambrou-Gonou Anna	<u>anna.gonou@gmail.com</u>
13.	Mantzari Elena	<u>emantz@tee.gr</u>
14.	Orfanos Tzanos	<u>torf@otenet.gr</u>
15.	Pantazara Mavina	<u>mavinap@gmail.com</u>
16.	Papadopoulou Pinelopi	<u>pinelpap@otenet.gr</u>
17.	Sali-Papasali Anastasia	<u>salite@otenet.gr</u>
18.	Saridakis Ioannis	<u>ixs@elot.gr</u>
19.	Tassios Theodossis	<u>tassiost@central.ntua.gr</u>
20.	Toraki Katerina	<u>toraki@tee.gr</u>
21.	Tsiamas Georgios	<u>gtsiamas@hotmail.com</u>

Themes of the Conference

- 1 Linguistic–ontological principles of terminology
Principles and methods of language and logic adopted, formulated and applied in terminology. Terminology as the interface between language and knowledge. Methods, mechanisms and rules of naming resulted from intra-lingual or interlingual study of designations (terms and names) and definitions of concepts. Theoretical, synchronic and/or diachronic examination of terms in monolingual and/or multilingual environment ...
- 2 Didactics and terminology
Didactics of terminology. Undergraduate and postgraduate lessons and/or seminars in terminology. Learning issues in terminology. Terminological aspects of teaching lessons in specific subject fields. Concepts and terms of didactics...
- 3 Terminology in specific subject fields – Lexicographical and terminographical studies
Synchronic and/or diachronic consideration of terminologies and terminology problems in specific subject fields. Systems of terms in specific subject fields in relation to corresponding concept systems. Lexicographical and terminographical studies in specific subject fields...
- 4 Terminological resources
Special monolingual or multilingual dictionaries, printed or electronic, local or on line / on the Internet. Term collections, or term bases containing designations, concept definitions and other terminological information. Special corpora offered for research and support of terminological resources. Application of new technologies in terminology practice and in terminology services provision...
- 5 Terminology and translation
The role of terms in translation theory and practice. Application of terminology principles in translation. Concept-oriented interlingual correspondence and “equivalence” of terms between an original and its translation versus word-oriented “translation” of terms. Translation assisted by Internet terminological resources. Concepts and terms of translation studies...
- 6 Activities of organizations and bodies for terminology
Activities for production, collection, processing, publication and provision of terms and terminology services by national, regional, and/or international bodies (organizations, companies, associations, committees, groups). Terminology events organization.

Contents

Invited paper

1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Δημιουργώντας υποδομή για την ελληνική γλώσσα και μετάφραση Παναγιώτης Ε. Αλεβαντής (προσκεκλημένος ομιλητής).....	7
1 Linguistic–ontological principles of terminology	
2. Ζητήματα γλωσσ(ολογ)ικής ορολογίας Θανάσης Νάκας, Γεωργία Κατσούδα	8
3. Three types of terminology in chess Pius ten Hacken, Maria Koliourouli	9
4. Το επίθημα -άσ(η) στη βιο-χημεία Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη	10
5. Τα τrol του Διαδικτύου Ευλαμπία Κ. Χέλη	11
6. Ο πληθυντικός αριθμός στους ελληνικούς όρους Κώστας Βαλεοντής.....	12
2 Didactics and terminology	
7. Ορολογία και διαπολιτισμικότητα στη διδακτική προσέγγιση της Γαλλικής Σταματία Σοφίου.....	13
8. Ειδικές γλώσσες και ορολογική αναγνώριση – Διερεύνηση στρατηγικών και μέσων διδασκαλίας- εκμάθησης όρων στα πλαίσια της διαμεσολαβούμενης επικοινωνίας της γνώσης Ελευθερία Δογορίτη	14
9. Προβλήματα και προτεινόμενες λύσεις στη διδασκαλία της αγγλικής ορολογίας στην Τεχνολογική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση – Οι περιπτώσεις των Τμημάτων Διοίκησης Επιχειρήσεων και Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων Ευαγγελίου Αλέξιος.....	15
10. Διδακτική γερμανικής τεχνικής ορολογίας αυτοκινήτου Αιμιλία Ροφούζου.....	16
11. Από τις λογοτεχνικές θεωρίες στη διδασκαλία της λογοτεχνίας: το πρόβλημα της ορολογίας στα Προγράμματα Σπουδών, τα βιβλία οδηγίων και τα σχολικά εγχειρίδια Μαρία Δημάση, Παρασκευή Σαχινίδου	17
3 Terminology in specific subject fields – Lexicographical and terminographical studies	
12. Η ποιητική μετάπλαση της ναυτικής ορολογίας στο έργο του Νίκου Καββαδία Νίκος Μανουσάκης 19	
13. Ζητήματα περιβαλλοντικής ορολογίας και η σχετική συμβολή της ελληνικής γλώσσας Δέσποινα Καραδήμου, Παναγιώτης Γ. Κριμπάς	20
14. Φεμινιστική γλώσσα και ορολογία: η συγχρονική και διαχρονική θεώρησή της στο εκπαιδευτικό σύστημα Βασιλική Μελέτη	21
15. Πολυτυπίες της Νέας Ελληνικής σε νεοελληνικά λεξικά και σχολικά εγχειρίδια της γλώσσας και της λογοτεχνίας: Διαστάσεις (κοινωνιο-)γλωσσικής ποικιλότητας Ζερδελή Σοφία	22
16. Η απόδοση στην ελληνική γλώσσα του όρου <i>engineering</i> Επαμεινώνδας Σιδηρόπουλος.....	23
17. Ορολογία Υπολογιστικής Γλωσσολογίας: από την απόδοση στην ιεραρχία Αθανάσιος Ν. Καρασίμος, Γιώργος Μαρκόπουλος, Αναστασία Χριστοφίδου.....	24
18. Το δίκαιον στην πλατωνική Πολιτεία Ιωάννα Τριπουλά	25
19. Οι μηχανισμοί οροθέτησης στον τομέα της ψυχικής υγείας: Η περίπτωση των ψυχικών διαταραχών Δήμητρα Χρήστος, Καραγιαννίδη Παναγιώτα, Σουρβίνου Μαρία.....	26
20. Οι Όροι της Αντισφαίρισης και η αντιμετώπισή τους από δίγλωσσα λεξικά του Τένις και γενικά λεξικά της Νεοελληνικής Αγάπιος Οικονομίδης, Ιωάννης Τσιόπας.....	27
21. Οι ποδοσφαιρικοί όροι στην ελληνική γλώσσα και η αποτυπωσή τους σε ένα Αγγλοελληνικό Λεξικό Ποδοσφαιρικών Όρων Αγάπιος Οικονομίδης.....	28
22. TERRIT: Η διοικητική αποκέντρωση των κρατών μελών της ΕΕ στην ΙΑΤΕ Μαριζέτα Γεωργουλέα	29
23. The concept of "Philotimo": Semantics, Tradition, and Globalization of the Term for Greek Identity in an Era of Crisis Θεόδωρος Κατερινάκης	30
24. Λεξικό όρων επιδημιολογίας & δημόσιας υγείας Γιάννης Δημολιάτης, Πέτρος Γαλάνης, Ελένη Γελαστοπούλου, Μαρία Καντζανού, Αρετή Λάγιου, Ευαγγελία Νένα, Ευαγγελία Ντζάνη, Γεώργιος Ραχιώτης, Εμμανουήλ Σμυρνάκης, Άννα-Μπετίνα Χαϊδίτς.....	32
25. Ελληνικές αργκό και τζάργκον Μαριάννα Κατσογιάννου.....	33

4 Terminological resources

26. Σχεδιασμός και κατάρτιση γλωσσάριου για τη μετανάστευση και τις μεταναστευτικές πολιτικές των ΗΠΑ και της ΕΕ Άννα Τζοτζαδίνη 34
27. Lexicalizing the forum Σπύρος Δόικας 35
28. Έντυπο λεξικό ανατομίας του ανθρώπου: ιταλική και ελληνική ορολογία Ελένη Κασάπη, Μαρία Μυρωνίδου..... 36

5 Terminology and translation

29. Μεταφράζοντας μέσω επτά «οδών»: Ένας μηχανισμός ελέγχου μεταφράσεων ακαδημαϊκών επιστημονικών κειμένων με εφαρμογή σε όρους γλωσσολογίας και τηλεπικοινωνιών – Αγγλική ⇔ ελληνική, γαλλική ⇔ ελληνική Σοφία Χρηστίδου, Σταύρος Καμαρούδης, Δημήτριος Χρυσουλίδης . 37
30. Στρατηγικές μετάφρασης της στρατιωτικής ορολογίας από τα αγγλικά στα ελληνικά: νεολογισμοί και πολυσύνθετες λέξεις Γεώργιος Δαμασκηνίδης 38
31. Η συμβολή της μετάφρασης στη διαμόρφωση της ελληνικής χημικής ονοματολογίας στις αρχές του 19ου αιώνα Μιχάλης Πολίτης..... 39
32. Μεταφράζοντας τον γερμανικό μεταφρασεολογικό λειτουργισμό: Νεοόροι, οροποίηση και σημασιολογική μεταφορά ως ορολογικές προκλήσεις για την απόδοσή τους στα ελληνικά Olaf Immanuel Seel 40
33. Ιατρική διερμηνεία και ορολογική παραγωγή: η περίπτωση των βάσεων δεδομένων ανοικτών πηγών στην ελληνική Ευφροσύνη Φράγκου 41

6 Activities of organizations and bodies for terminology

34. CLARIN EL: Δημιουργώ, επεξεργάζομαι, μοιράζομαι Στέλιος Πιπερίδης, Πένυ Λαμπροπούλου, Μαρία Γαβριηλίδου 42
35. Η Εφαρμογή Θεμελιωμένης Θεωρίας (Grounded Theory) και η Παραγωγή Ορολογικών Πόρων για την Ελληνική Αεροπορική Επικοινωνία στις εργασίες της ΟΜΕΟΔΕΚ Θεόδωρος Κατερινάκης, Νίκος Παπαδόπουλος, Δήμητρα Ζουρούδη, Νίκος Πούσιος..... 43
36. Reflections about a European Culture Union Jan Roukens 45

Abstract texts

1. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Δημιουργώντας υποδομή για την ελληνική γλώσσα και μετάφραση

Παναγιώτης Ε. Αλεβαντής (προσκεκλημένος ομιλητής)

Γραφείο Αθηνών της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης
Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα

Panagiotis.Alevantis@ec.europa.eu

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Από την προσχώρηση της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες το 1981 τα ελληνικά έγιναν μια από τις 7 τότε και 24 σήμερα επίσημες γλώσσες της ενωμένης Ευρώπης. Το καθεστώς ισοτιμίας των ελληνικών στα θεσμικά όργανα της ΕΟΚ συνδυάστηκε με την αντιμετώπιση σειράς προκλήσεων σε τεχνικό και οργανωτικό επίπεδο.

Χρειάστηκε κατ' αρχάς η εισαγωγή των ελληνικών χαρακτήρων στα συστήματα πληροφορικής των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων παράλληλα με τις υπόλοιπες επίσημες γλώσσες. Στη συνέχεια έπρεπε να εξασφαλιστεί η τεχνική προσαρμογή εφαρμογών στο πλαίσιο των οποίων απαιτείτο ο σωστός χειρισμός των ελληνικών. Οι κυριότερες ήταν η επεξεργασία κειμένων, οι βάσεις δεδομένων και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Τέλος, έπρεπε να εξασφαλιστεί η τροφοδοσία με ελληνικά κείμενα και όρους σειράς εφαρμογών όπως η βάση νομικών δεδομένων CELEX (σήμερα Eur-Lex) και η βάση δεδομένων ορολογίας Eurodicautom (σήμερα IATE). Φυσικά, από την 1^η Ιανουαρίου 1981 η Επίσημη Εφημερίδα έπρεπε να εκδίδεται και στα ελληνικά.

Παράλληλα με τη συνεχή αύξηση του μεταφραστικού φόρτου, και της πολυπλοκότητας των μεταφράσεων εντάθηκαν και οι προσπάθειες βελτίωσης της ποιότητας της παραγόμενης ορολογίας που συστηματοποιήθηκαν τελευταία με την δημιουργία του Ελληνικού Δικτύου Ορολογίας. Στόχος του δικτύου είναι η σύνδεση των εμπειρογνομόνων στην Ελλάδα με τους μεταφραστές στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και γενικότερα τους μεταφραστές του ελληνικού δημόσιου τομέα.

2.

10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Ζητήματα γλωσσ(ολογ)ικής ορολογίας

Θανάσης Νάκας, Γεωργία Κατσούδα

Πανεπιστήμιο Αθηνών
anakas@primedu.uoa.gr

Ακαδημία Αθηνών
katsouda@academyofathens.gr

Θεματική Ενότητα: 1

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αναζητούνται λύσεις σε ορολογικά προβλήματα ως προς την κατονομασία γλωσσικών φαινομένων, ιδίως σε περιπτώσεις όπου, κατά τη γλωσσική διδασκαλία, δημιουργείται προφανής σύγχυση. Η εισήγηση αρθρώνεται με βάση τους εξής άξονες σε ό,τι αφορά τη χρήση γλωσσ(ολογ)ικών όρων :

1a. *συνώνυμα / συνωνυμία, αντώνυμα / αντωνυμία* για σχέσεις μεταξύ σημαινομένων vs *παρώνυμα / παρονομασία* για σχέσεις μεταξύ σημαινόντων vs *ομώνυμα / ομωνυμία* για σχέσεις μεταξύ **1b.** τόσο σημαινομένων (πβ. *ταυτόσημα / ταυτοσημία, πολυσημία, αμφισημία*) όσο και **1c.** σημαινόντων (πβ. *ομόηχα / ομοηχία*).

2. *αντωνυμία* για σχέση μεταξύ σημαινομένων vs *αντωνυμία* για συγκεκριμένο μέρος του λόγου / είδος λέξης.

3a. *φράση* ως γενικός όρος (σχεδόν για κάθε είδους μη μονολεκτικό εκφώνημα) vs *φράση* ως ειδικός όρος (για σύνταγμα με συγκεκριμένη δομή, λ.χ. ονοματική φράση, ρηματική φράση κ.τ.ό.) vs *περίφραση* vs *περιφραστικός χρόνος ρήματος* vs *ρηματική περίφραση* vs *φραστικό ρήμα / όνομα*
3b. *ονοματική φράση* vs *φράση ουσιαστικού*.

4a. *άκλιτη μετοχή / φράση άκλιτης μετοχής* με λειτουργία ‘προσδιορισμού του ρήματος’ (πβ. αγγλ. adjunct) vs *επιρρηματική μετοχή / ρηματικό επίρρημα* (πβ. αγγλ. converb) vs *γερούνδιο / γερονδιακή μετοχή / γερονδιακό τύπο μετοχής* (πβ. αγγλ. gerund) **4b.** *κλιτή μετοχή / φράση κλιτής μετοχής* με λειτουργία ‘ονοματικού προσδιορισμού’ (πβ. αγγλ. attribute) vs *επιθετική μετοχή / μετοχικό επίθετο / μετοχή- επίθετο / επίθετο- μετοχή / μετοχή ως επίθετο / μετοχή με λειτουργία επιθέτου / επιθετοποιημένη μετοχή*.

5a. *σύμφυρση / συμφυρμοί* (ολικοί, μερικοί) vs *επανάλυση / επανευμολόγηση* vs *παρετυμολόγηση / παρετυμολογία* vs *απλολογία* vs *συγχρωτισμός* (πβ. αγγλ. contamination)

–κ.ά.π.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Crystal, D. ⁶2008. *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*.

Matthews, P. H. ²2007. *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics*.

Νάκας, Θαν. ⁵2014. *Γλωσσοφιλολογικά Δ΄ (Μελετήματα για τη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία)*, Πατάκης.

Κατσούδα, Γ. & Θαν. Νάκας. 2013. *Όψεις της Νεολογίας: Σύμφυρση και Επανευμολόγηση*, Πατάκης.

Νάκας, Θαν. 2009. “Σχολική Διδασκαλία Γραμματικοσυντακτικών Φαινομένων: μια Ουτοπία (;)”, *Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας / Τμήμα Νηπιαγωγών / Εργαστήριο Γλώσσας και Προγραμμάτων Γλωσσικής Διδασκαλίας / Πανελλήνιο Συνέδριο / Η Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης / μητρικής, δεύτερης / ξένης)*, σσ. 1-37 (<http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika/>).

Νάκας, Θαν. 2003. “Σημασιοσυντακτικά της άκλιτης μετοχής σε -οντας / -ώντας”, *6ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας / 6th International Conference of Greek Linguistics (18-21 Σεπτ / Sept 2003)*, Πανεπιστήμιο Κρήτης / Εργαστήριο Γλωσσολογίας, σσ. 1-11.

Νάκας, Θαν. 2011. “Για το νεοελληνικό ‘γερούνδιο’ ή ‘γεροντίβο’ ή ‘γερονδιακό’ (άλλως πως, «far from the madding gerund!»)”, *10ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας (1-4 Σεπτεμβρίου 2011, Κομοτηνή)*, (<http://www.icgl.gr>)

Manolessou, Io. 2005. “From participles to gerunds”. In *Advances in Greek Generative Syntax*, edited by M. Stavrou and A. Terzi, 241-283. John Benjamins.

Moser, A. 2006. “The greek forms in -ontas: A study in ‘converbiality’, temporality, aspectuality and finiteness”. *Glossologia* 17: 43-67.

3. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Three types of terminology in chess

Pius ten Hacken, Maria Koliopoulou

Institut für Translationswissenschaft, Leopold-Franzens-Universität Innsbruck
pius.ten-hacken@uibk.ac.at, maria.koliopoulou@uibk.ac.at

Θεματική Ενότητα: 1

ABSTRACT

Ten Hacken (2008, 2015) distinguishes two types of terminology, TERMS IN THE NARROW SENSE, which have a definition that determines a precise boundary of the concept, and SPECIALIZED VOCABULARY, which has a standardized name but a prototype-based meaning. The former occur in science and in law, the latter is typical of crafts, e.g. piano manufacturing. We argue that in a domain such as chess, both types occur. Terms in the narrow sense include the terms that have to be defined precisely in order to formulate the rules of chess, e.g. *σαχ* ('check') and *ροκέ* ('castling'). Specialized vocabulary includes the terms used to refer to different parts of the game, e.g. *άνοιγμα* ('opening').

Apart from terms in the narrow sense that are used in the statement of the rules of chess, there is also another type. An example is *αγγλικό άνοιγμα* ('English opening'). These terms are used when we want to make empirical claims about how good a particular move is. If we want to evaluate the English opening, we need to delimit exactly what counts as an instance of this opening. This is a question that arises in much the same way for terms in empirical science. We argue that the issues arising in the delimitation are different for the empirical and the legal type of term.

References

ten Hacken, Pius (2008), 'Prototypes and Discreteness in Terminology', in Bernal, Elisenda & DeCesaris, Janet (eds.), *Proceedings of the XIII Euralex International Congress*, IULA-UPF, Barcelona, pp. 979-987.

ten Hacken, Pius (2015), 'Terms and Specialized Vocabulary: Taming the Prototypes', in Kockaert, Hendrik J. & Steurs, Frieda (eds.), *Handbook of Terminology: Volume 1*, Amsterdam: Benjamins, pp. 3-13.

4. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Το επίθημα -άσ(η) στη βιο-χημεία

Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη

ομ. καθηγήτρια Α.Π.Θ.
ansym@lit.auth.gr

Θεματική Ενότητα: 1

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το corpus προέρχεται από το βιβλίο Biochemistry (2001⁵) των J. Berg, J. Tymoczko & L. Stryer, μεταφρασμένο στα ελληνικά (2001) με τον τίτλο *Βιοχημεία* και περιλαμβάνει περίπου 100 όρους κατασκευασμένους με το επιστημονικό επίθημα -άση και αναφέρονται σε ένζυμα, π.χ. *αμυλάση, λακτάση, λιπάση, οξειδάση, ουρεάση, πεπτιδάση, πρωτεΐνάση, σακχαράση, τρανσαμινάση*.

Επιλέγεται το πλαίσιο της Κατασκευαστικής Μορφολογίας της Danielle Corbin (1987, 1991 και υπό δημοσίευση).

Οι όροι αυτοί, που ανήκουν στη γραμματική κατηγορία του ουσιαστικού, παράγονται με την εφαρμογή του επιθήματος -άση σε βάση ουσιαστικό σύμφωνα με τον Κανόνα Κατασκευής Όρων:

$[[X]_o (-\acute{\alpha}\sigma(\eta))_{\text{επίθ.}}]_o$

Όπου X αποτελεί το ουσιαστικό βάση. Το οποίο δηλώνει α) την τροφή που διασπά το ένζυμο, τον τύπο της αντίδρασης που καταλύει. Για παράδειγμα, οι λιπάσες είναι τα ειδικά ένζυμα που έχουν λιπολυτική δράση, που καταλύουν δηλ. αντιδράσεις διάσπασης λιπιδίων. Το ένζυμο που καταλύει την ουρία ονομάζεται *ουρεάση*, τα ένζυμα που διασπούν τις πρωτεΐνες ονομάζονται πρωτεάσες ή πρωτεΐνάσες, β) θεματικά, το υπόστρωμα στο οποίο δρουν τα ένζυμα, την ένωση επί της οποίας γίνεται η χημική μεταβολή.

Ο τρόπος αυτός κατονομασίας των ενζύμων έχει καθοριστεί, κατά παράδειγμα του Buchner. Ωστόσο μερικά ένζυμα όπως η θρυψίνη, η καθεψίνη, η παπαΐνη, η πεψίνη, η χυμοζίνη, δεν έχουν κατασκευαστεί με το επίθημα -άση, αλλά με το -ίνη, επειδή έλαβαν την ονομασία τους πριν επικρατήσει αυτό το σύστημα οροδοσίας.

Θεωρούμε ότι η ανάγκη για κατονομασία των ενζύμων με το ειδικό επίθημα -άση προέκυψε από το μοναδικό ρόλο τους που περιγράψαμε πιο πάνω.

Θα καταβληθεί προσπάθεια να αποσαφηνιστεί η προέλευση του -άση.

**5. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015**

Τα τρoλ του Διαδικτύου

Ευλαμπία Κ. Χέλμη

Δρ. Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών
Διοικητικός υπάλληλος στη Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Έρευνας
του Πανεπιστημίου Αθηνών
echelmi@admin.uoa.gr, elinahelmi@yahoo.com

Θεματική Ενότητα: 1

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διαδικασία μέσω της οποίας νέοι όροι εισχωρούν στο φρασεολογικό πλούτο μιας γλώσσας συνήθως ξεκινάει από την προφορική χρήση του όρου, για να περάσει σταδιακά στη γραπτή αποτύπωσή του ή ακόμη και να καταλήξει να λεξικογραφείται ως λήμμα ενός λεξικού.

Το πεδίο που θεωρείται ότι χαρακτηρίζεται από τη μεγαλύτερη δυναμική σε ό,τι αφορά τη νέα αυτή ορολογία είναι ο χώρος του Διαδικτύου. Ένας από τους προαναφερθέντες όρους είναι ο φρασεολογισμός *τρoλ του Διαδικτύου*, που αποτελεί το αντικείμενο μελέτης της παρούσας εργασίας.

Σημειώνεται ότι εκτός από όρο, αποτελεί και ένα φαινόμενο που έχει έντονη παρουσία τόσο στον Τύπο όσο και στα κοινωνικά δίκτυα, αριθμώντας περισσότερα χρόνια παρουσίας στο εξωτερικό και λιγότερα στη χώρα μας.

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι διττός: αφενός να παρουσιάσει και να αναλύσει τον όρο και το ομώνυμο φαινόμενο που χαρακτηρίζει κυρίως τον κόσμο του Διαδικτύου, αναζητώντας την προέλευση και τον ορισμό του, και αφετέρου να προσφέρει μία πρώτη καταγραφή και μία σύντομη ανάλυση του όρου και των παράγωγων αυτού όρων στη νεοελληνική γλώσσα.

Συγκεκριμένα αναζητούνται και καταγράφονται παραδείγματα σχετικών όρων που εμφανίζονται σε έντυπες και ηλεκτρονικές εφημερίδες, καθώς και σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως ιστολόγια, το twitter, κτλ. κατά την τελευταία τετραετία, που θεωρούμε ότι χρονολογείται η εμφάνιση και χρήση του όρου στη γλώσσα μας.

Με βάση τη μελέτη που πραγματοποιήθηκε, ένα πρώτο συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε είναι ότι το φαινόμενο υφίσταται και ότι τόσο ο όρος *τρoλ του Διαδικτύου*, όσο και οι παράγωγοι από αυτόν όροι έχουν εισχωρήσει στο λεξιλόγιο της γλώσσας μας.

6. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Ο πληθυντικός αριθμός στους ελληνικούς όρους

Κώστας Βαλεοντής

Φυσικός-Ηλεκτρονικός

Υπεύθυνος Ομάδων Ορολογίας

Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)

Θεματική Ενότητα: 1

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται ένα ζήτημα που ανακύπτει συχνά κατά τη διεργασία της ελληνικής οροδοσίας/ονοματοδοσίας, πρωτογενούς ή δευτερογενούς. Το ζήτημα αυτό αφορά είτε τον πληθυντικό αριθμό των ίδιων των όρων (απλών ή σύμπλοκων, μονολεκτικών ή πολυλεκτικών) είτε τον πληθυντικό αριθμό στον οποίο εμφανίζονται τα άμεσα συνθετικά στους πολυλεκτικούς σύμπλοκους όρους.

Εξετάζεται το τι εκφράζει – στον τομέα της Ορολογίας – ο πληθυντικός ενός ονόματος (το οποίο κατασημαίνει μια ατομική έννοια) ή ενός όρου (ο οποίος κατασημαίνει μια γενική έννοια). Το όνομα μιας ατομικής έννοιας μπορεί να είναι εξ αρχής διατυπωμένο στον ενικό ή στον πληθυντικό αριθμό της ισοδύναμης γραμματικής κατηγορίας του· π.χ. ο **Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος**, τα **Ελληνικά Ταχυδρομεία**, η **αρχή του Αρχιμήδη**, ο **ενικός αριθμός**, η **ταχύτητα του φωτός στο κενό**, το **δεκατρία** (ο αριθμός «13») και παραμένει στον ίδιο αριθμό σε όλα τα συγκείμενα. Ο όρος μιας γενικής έννοιας διατυπώνεται – κατά κανόνα – στον ενικό αριθμό της ισοδύναμης γραμματικής κατηγορίας του· π.χ. **ταχύτητα υλικού σημείου**, **μονάδα μέτρησης** (φυσική), **ευγενές αέριο** (χημεία), **άσκηση ακριβείας** (στρατός)· όταν χρησιμοποιείται στον πληθυντικό (π.χ. **μονάδες μέτρησης**, **ευγενή αέρια**, **ασκήσεις ακριβείας**) τότε δεν κατασημαίνει την ίδια έννοια, αλλά ένα σύνολο ειδών της έννοιας που αποτελεί ένα όλον του οποίου μέρη είναι τα είδη της έννοιας. Εξετάζεται αν στις περιπτώσεις αυτές, εκτός από το *προσδιοριζόμενο συνθετικό* του *πολυλεκτικού σύμπλοκου όρου*, μεταφέρεται στον πληθυντικό αριθμό και το *προσδιοριστικό συνθετικό* και τι συμβαίνει τότε με την κατασημαινόμενη έννοια.

Εξετάζεται ο αριθμός (ενικός ή πληθυντικός) των *άμεσων συνθετικών* των *πολυλεκτικών σύμπλοκων όρων* και ιδιαίτερα του προσδιοριστικού συνθετικού τους σε περιπτώσεις όρων ισοδύναμων προς αγγλικά δίλεκτα του τύπου noun–noun· όπου, ενώ στην αγγλική και τα δύο συνθετικά είναι στον ενικό αριθμό, ο αριθμός του προσδιοριστικού συνθετικού του ισοδύναμου ελληνικού όρου καθορίζεται αυστηρά από τον ορισμό της έννοιας και μόνο.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Βαλεοντής Κ., Ζερίτη Κ., Νικολάκη Α., 1999, *Το προσδιοριστικό συνθετικό του ελληνικού σύμπλοκου όρου και η χρήση της γενικής*, τόμος ανακοινώσεων του 2^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», σ. 283–316
- [2] Βαλεοντής Κ., Ζερίτη Κ., Νικολάκη Α., 2000, *Ο ελληνικός σύμπλοκος όρος και η χρήση της γενικής ως προσδιοριστικού συνθετικού*, Διεθνές Βραβείο Εφαρμοσμένης Έρευνας και Ανάπτυξης στην Ορολογία (Terminology ARD 2000) / Τιμητική Διάκριση (http://www.eleto.gr/download/BooksAndArticles/TheGreekComplexTerm_Valeontis_Zeriti_Nikolaki_GR.pdf)
- [3] Βαλεοντής Κ., 2001, *Η σύνθεση και παραγωγή στην ελληνική γλώσσα για το σχηματισμό μονολεκτικών σύμπλοκων όρων*, τόμος ανακοινώσεων του 3^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», σ. 45–62
- [4] Βαλεοντής Κ., 2007, *Ελληνικά ορολογικά δίλεκτα ως ισοδύναμα αγγλικών διλέκτων του τύπου Noun – Noun: εννοιολογική ανάλυση, ορολογική ανάλυση και συνθήκες μονολέκτησής τους*, τόμος ανακοινώσεων του 7^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», σ. 31–45 (http://www.eleto.gr/download/Conferences/7th%20Conference/7th_01-33-ValeontisKostas_V15_Full-Paper.pdf)
- [5] Βάση τηλεπικοινωνιακών όρων TELETERM (www.moto-teleterm.gr)

7. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Ορολογία και διαπολιτισμικότητα στη διδακτική προσέγγιση της Γαλλικής

Σταματία Σοφίου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων

dr.sofioustamatia@gmail.com

Θεματική Ενότητα: 2

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ορολογία και διαπολιτισμικότητα συμβάλλουν στην εξελικτική πορεία της γλώσσας και στη δυναμική διαδικασία της διδακτικής προσέγγισης.

Ως καθηγήτρια Γαλλικής Γλώσσας στη Σχολή Ευελπίδων καλούμαι να διδάξω τον γαλλικό γραμματισμό σε φοιτητές ετερογενούς πολιτισμικού και γλωσσικού συγκειμένου, με σκοπό να αποκτήσουν τις γραπτές και προφορικές δεξιότητες που θα τους καταστήσουν «ανεξάρτητους χρήστες» της γαλλικής γλώσσας, σύμφωνα με το Ενιαίο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Ξένων Γλωσσών και παράλληλα να ανταποκριθούν σε συγκεκριμένες απαιτήσεις της υπηρεσίας τους.

Η παρούσα ανακοίνωση πραγματεύεται αφενός την ένταξη και επίδραση των γαλλικών λέξεων στην ελληνική γλώσσα και αφετέρου τη χρήση τους στη διδασκαλία της ξένης γλώσσας ή γλώσσας της ειδικότητας.

Οι ξένες λέξεις γενικά και στη συγκεκριμένη περίπτωση οι γαλλικές λέξεις, που εντάσσονται στο λεξιλόγιο μιας άλλης γλώσσας φέρουν ένα «ειδικό πολιτιστικό φορτίο» (Galisson, 1995 :116). Η αναζήτηση και ο εντοπισμός αυτού του λεξιλογίου στον ελληνικό κώδικα επικοινωνίας από τους ίδιους τους φοιτητές τους δίνει τη δυνατότητα να ξεκινήσουν την εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας από «το γνωστό» για να κατακτήσουν «το άγνωστο», να συνειδητοποιήσουν ότι μιλούν γαλλικά χωρίς να το ξέρουν, όπως ο κύριος Ζουρντέν στον «Αρχοντοχωριάτη» του Μολιέρου μιλούσε πρόζα χωρίς να το γνωρίζει.

Οι «διάφωνοι» ήχοι του γαλλικού γραμματισμού διευρύνουν και εμπλουτίζουν τη σύγχρονη ελληνική γλώσσα, συμβάλλουν στη διαπολιτισμικότητα και αποτελούν τη βάση μιας καινοτόμου επαγωγικής διδασκαλίας και συνεργατικής μάθησης της δεύτερης γλώσσας.

8. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

**Ειδικές γλώσσες και ορολογική αναγνώριση – Διερεύνηση στρατηγικών
και μέσων διδασκαλίας-εκμάθησης όρων στα πλαίσια της
διαμεσολαβούμενης επικοινωνίας της γνώσης**

Ελευθερία Δογορίτη

Επίκουρη καθηγήτρια ΤΕΙ Ηπείρου, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων,
κατεύθυνση Εφαρμοσμένων Ξένων Γλωσσών στη διοίκηση και την οικονομία

edogor@teiep.gr

Θεματική ενότητα: 2

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να παρουσιάσει έναν γόνιμο προβληματισμό σχετικά με την αναγνώριση, την ταυτοποίηση και την κατάκτηση όρων, μονολεκτικών αλλά κυρίως πολυλεκτικών όρων που συναντώνται κατά τη διδασκαλία της γλώσσας ειδικότητας και της εξειδικευμένης μετάφρασης.

Σε ένα Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων με κατεύθυνση τις Εφαρμοσμένες Ξένες Γλώσσες όπου οι φοιτητές εξασκούνται στους τρόπους με τους οποίους θα κληθούν να διαχειριστούν και να επικοινωνήσουν την εξειδικευμένη γνώση σε ξενόγλωσσο περιβάλλον, οι διδάσκοντες οφείλουν να διερευνήσουν νέα μέσα διαμεσολαβούμενης επικοινωνίας της γνώσης ώστε οι φοιτητές να καταστούν ικανοί να πείσουν ή να υποκινήσουν τους δυνητικούς συνεργάτες/πελάτες τους. Δεδομένου ότι η διδασκαλία μιας γλώσσας ειδικότητας, όπως του μανάτζμεντ, της οικονομίας, της διοίκησης, της νομικής, εμπλέκει τόσο τον τομέα της ορολογίας όσο και της διδακτικής των ξένων γλωσσών σε μια διαλεκτική σχέση, όπου η μετάδοση γνώσεων σχετικά με τη χρήση των όρων στα κείμενα λαμβάνει υπόψη της τον λεξιλογικό πλούτο της ειδικής γλώσσας, τις ποικιλίες λόγου που υπάρχουν σε καθεμία όπως επίσης και την ποικιλία των φρασεολογικών δομών, κυρίως των πολυλεκτικών όρων, η παρούσα εργασία στοχεύει:

α) στην ανάλυση των αιτιών τα οποία αποτελούν πραγματική δυσκολία για τους φοιτητές να εντοπίσουν τους όρους και δη τους περιφραστικούς σύμπλοκους όρους στα ειδικά κείμενα,

β) στη θεωρητική υποστήριξη μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης, νέων στρατηγικών διδασκαλίας /εκμάθησης των όρων αυτών μέσα από τη χρήση διαδικτυακών εργαλείων οπτικοποίησης και αναπαράστασης της γνώσης με παιδαγωγικό χαρακτήρα τόσο από την πλευρά των διδασκόντων όσο και των διδασκομένων.

Η ανάλυση αυτή όπως και το θεωρητικό πλαίσιο θα αποτελέσουν το εφαλτήριο μιας διερευνητικής πειραματικής διαδικασίας που θα έχει στόχο στην υιοθέτηση της οπτικής αναπαράστασης της γνώσης στη διδασκαλία ειδικών κειμένων με χρήση τεχνολογιών web 2.0, προσβλέποντας στην αξιοποίηση μεγάλου αριθμού γνωστικών διαδικασιών που ενισχύουν τη μάθηση σε επίπεδο οπτικό, προφορικό - λεκτικό, διαπροσωπικό και κιναισθητικό.

**9. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015**

**Προβλήματα και προτεινόμενες λύσεις στη διδασκαλία της αγγλικής ορολογίας στην Τεχνολογική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση –
Οι περιπτώσεις των Τμημάτων Διοίκησης Επιχειρήσεων και Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων**

Ευαγγελίου Αλέξιος

Καθηγητής Ξένων Γλωσσών – Μεταφραστής
Υποψήφιος διδάκτωρ του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας
του Πανεπιστημίου Πατρών.
alexisevangeliou@gmail.com

Θεματική Ενότητα: 2

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διδασκαλία της ορολογίας σε πολλά τμήματα των ΑΕΙ και των ΤΕΙ αποτελεί ένα απαραίτητο συστατικό στοιχείο του προγράμματος σπουδών καθώς ένα μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας που καλούνται να μελετήσουν οι φοιτητές είναι γραμμένο στην αγγλική γλώσσα. Επίσης, κάθε περιβάλλον εργασίας απαιτεί τη γνώση συγκεκριμένης ορολογίας.

Τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει ο διδάσκων είναι πάρα πολλά. Οι φοιτητές έχουν πολύ διαφορετικά επίπεδα γλωσσομάθειας. Η διδασκαλία δε μπορεί να περιοριστεί στην ορολογία χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι βασικές γραμματικές και συντακτικές δομές της γλώσσας. Σε πολλές περιπτώσεις ο διδάσκων αναγκάζεται να περιορίσει τις απαιτήσεις του μαθήματος λόγω του χαμηλού, πολλές φορές ανύπαρκτου επιπέδου γλωσσομάθειας κάποιων φοιτητών. Τέλος, η μη υποχρεωτική παρακολούθηση των θεωρητικών μαθημάτων καθιστά την κατάσταση ακόμη πιο δύσκολη.

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια μελέτη περίπτωσης. Πρόκειται για διαπιστώσεις συγκεκριμένων προβλημάτων που αφορούν στη διδασκαλία της αγγλικής ορολογίας σε δύο τμήματα του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων, το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων με έδρα τη Λευκάδα και το Τμήμα Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας με έδρα το Αργοστόλι Κεφαλονιάς κατά το τρέχον σπουδαστικό έτος και τους τρόπους που αυτά αντιμετωπίστηκαν. Παρατίθενται συγκριτικά στατιστικά στοιχεία που αφορούν στις επιδόσεις των φοιτητών κατά τη διάρκεια του εξαμήνου και στις τελικές εξετάσεις και προτείνονται συγκεκριμένες λύσεις (Council of Europe, 2001; Holliday, 1994) και τρόποι διδασκαλίας της ορολογίας βασισμένοι στην Διαφοροποιημένη Μάθηση (Tomlinson, 1999, 2001, 2003; Yeh-uh Hsueh Chen, 2007) και την θεσμοθέτηση εργαστηριακών μαθημάτων αγγλικής ορολογίας στα ΤΕΙ.

Λέξεις κλειδιά: Αγγλική ορολογία, Τεχνολογική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Διαφοροποιημένη Μάθηση.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Council of Europe (2001) *Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Holliday, A. (1994) *Appropriate methodology and social context*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tomlinson, C. A. (1999). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tomlinson, C. A. (2001). *How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tomlinson, C.A. (2003). *Fulfilling the Promise of the Differentiated Classroom: Strategies and Tools for Responsive Teaching*. Alexandria, VA: Association for Supervision & Curriculum Development.
- Yeh-uh Hsueh Chen (2007). *Exploring the assessment aspect of differentiated instruction: College EFL learners' perspectives on tiered performance tasks*, University of New Orleans.

10. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Διδακτική γερμανικής τεχνικής ορολογίας αυτοκινήτου

Αιμιλία Ροφούζου

Λέκτορας στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων
erofouzou@snd.edu.gr, emiliarofousou@daad-alumni.de

Θεματική Ενότητα: 2

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διδακτική μιας ειδικής γλώσσας εμφανίζει σε ένα ευρύ φάσμα ιδιαιτερότητες και διαφοροποιήσεις από τη διδακτική και μεθοδολογία εκμάθησης της γενικής γλώσσας προέλευσης. Η διαμόρφωση, κατά συνέπεια, ενός σεμιναρίου ορολογίας υπαγορεύει ειδικότερη προσέγγιση και απαιτεί διαφορετικό εκπαιδευτικό υλικό, παραγόμενο αν υφίσταται ανάγκη και από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό.

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτελεί η διδακτική της γερμανικής τεχνικής ορολογίας αυτοκινήτου. Με αφετηρία τα θεμελιώδη σημεία της διδακτικής μιας ορολογίας, η ανακοίνωση αυτή εστιάζεται στην ενσωμάτωση στο μάθημα της γερμανικής γλώσσας ενός ειδικού μαθήματος με σκοπό την ενίσχυση του γνωστικού υπόβαθρου, την καλλιέργεια δεξιοτήτων, πρωτίστως ωστόσο, την υποστήριξη της εξοικείωσης, του εμπλουτισμού και της εκμάθησης, εν τέλει, γερμανικών όρων σχετικών με το αυτοκίνητο. Ως εργαλείο για την επίτευξη αυτών των μαθησιακών στόχων που αφορούν πρωτίστως όσους έχουν στη σφαίρα του ενδιαφέροντος σε ακαδημαϊκό ή/και σε επαγγελματικό επίπεδο την τεχνική ορολογία του αυτοκινήτου, εξυπηρετεί ένα ειδικό διδακτικό εγχειρίδιο, το οποίο δημιουργήθηκε με γνώμονα να καλύψει ένα κενό στη σχετική βιβλιογραφία και να συνεισφέρει στην αποτελεσματική εκμάθηση του πυρήνα αυτής της ειδικής γλώσσας.

Στοχεύοντας στην αποστασιοποίηση από ένα μοντέλο εκμάθησης μέσω της χρήσης και απομνημόνευσης όρων από γλωσσάρια και καταλόγους εξειδικευμένης θεματολογίας, αντιμετωπίζοντας την κατάκτηση της γνώσης όχι ως στείρα διαδικασία, θέτοντας στο επίκεντρο την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευόμενων στο μάθημα και αποσκοπώντας στην αρτιότερη εκμάθηση της συγκεκριμένης υπογλώσσας μέσω και ερεθισμάτων περαιτέρω διερεύνησης του πεδίου, το εγχειρίδιο, που θα παρουσιαστεί με την παρούσα μελέτη, εξασφαλίζει από άποψη διδακτικού υλικού τη διεξαγωγή ενός ειδικού σεμιναρίου και αναδεικνύει και καλύπτει τις ορολογικές ανάγκες των ομάδων στις οποίες απευθύνεται.

11. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

**Από τις λογοτεχνικές θεωρίες στη διδασκαλία της λογοτεχνίας:
το πρόβλημα της ορολογίας στα Προγράμματα Σπουδών,
τα βιβλία οδηγιών και τα σχολικά εγχειρίδια**

Μαρία Δημάση, Παρασκευή Σαχινίδου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Υποψήφια Διδάκτορας
ΔΠΘ ΔΠΘ

Θεματική Ενότητα: 2

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με βάση την παραδοχή της άποψης ότι κύριος σκοπός των θεωριών της λογοτεχνίας είναι να απαντήσουν στα εξής ερωτήματα:

- Από πού εκπορεύεται το νόημα του κειμένου;
- Ποιος είναι ο σκοπός της κοινοποίησης του νοήματος;
- Πώς προσεγγίζεται και ερμηνεύεται το κείμενο από τον αναγνώστη;

και

- α. την «κειμενοκεντρική» θεώρηση του μαθήματος της λογοτεχνίας σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες
- β. τη στροφή του Νέου Προγράμματος Σπουδών (2011) στο μαθητή-αναγνώστη στο πλαίσιο των αρχών του κριτικού εγγραμματισμού αφενός και των πολιτισμικών σπουδών αφετέρου,

προκύπτουν τα ερωτήματα:

- συνδέεται η σκοποθεσία και η στοχοθεσία του μαθήματος με συγκεκριμένες θεωρίες της λογοτεχνίας;
- τα περιεχόμενα των εγχειριδίων ακολουθούν το θεωρητικό πλαίσιο;
- η ορολογία (σημαίνοντα και σημαινόμενα των όρων) που χρησιμοποιείται στα κείμενα αναφοράς του μαθήματος συμφωνεί με την αντίστοιχη των βιβλίων θεωρίας της λογοτεχνίας;

Η προτεινόμενη προς ανακοίνωση εργασία θα παρουσιάσει τις θεωρίες της λογοτεχνίας και την αντίστοιχη ορολογία όπως αναφέρονται στα ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ (2003) Δημοτικού και Γυμνασίου, στα ΕΕΠΣ (2000) Λυκείου καθώς και στο ΝΑΠΣ (2011) για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και στα αντίστοιχα βιβλία οδηγιών προς τους εκπαιδευτικούς.

Στη συνέχεια θα διατυπώσει αξιολογικές κρίσεις με σημείο αναφοράς την «ορθότητα» των όρων και θα επιχειρήσει να καταγράψει συγκεκριμένα τις αναφορές των ανωτέρω κειμένων στην «ερμηνευτική» μέθοδο και να τεκμηριώσει την άποψη περί διαπιστωμένων πρακτικών που οδηγούν σε «σχολικές παραμορφώσεις της ερμηνευτικής» (Φρυδάκη 2003: 201-209).

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Αποστολίδου, Β. (2004). «Η Λογοτεχνία στο Δημοτικό σχολείο». Στο Β. Αποστολίδου, Β. Καπλάνη & Ε. Χοντολίδου (Επιμ.), *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο: Μια νέα πρόταση διδασκαλίας* (69- 78). Αθήνα: Τυπωθήτω.

Αραβανή, Ε., Φρυδάκη, Ε. & Ραυτοπούλου, Α. (2001). «Η λογοτεχνία στην υπηρεσία της καλλιέργειας της διαπολιτισμικής συνείδησης», Ηλεκτρονική παρουσίαση των *Πρακτικών του 1^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος 2001*, 5-8.

Bertrand, G. (1993). «Civilisation et littérature. L'Enseignement de la civilisation face au défi de la

‘représentation’», *Lend*, 2.

Bruner, J. (1996). *The Culture of Education*. Cambridge: Harvard University Press.

Δημάση, Μ. (2006). *Η αξιοποίηση του διηγήματος «Ο Μοσκόβ Σελήμ» του Γ. Βιζυηνού στη διδακτική πράξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης*, από <http://www.eduportal.gr/index.php/articles/didaktiki/160-diapolitismikh>.

Κωστούλη, Τ. (2000) «Κειμενοκεντρική προσέγγιση και κοινωνική / κριτική εγγραμματοσύνη: Η συμβολή της παιδικής λογοτεχνίας», *Virtual School. The Sciences of Education Online*, από <http://web.auth.gr/virtualschool/2.1/TheoryResearch/Keimena.htm>.

Πασχαλίδης, Γ. (1999). «Γενικές αρχές ενός νέου προγράμματος για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας». Στο Β. Αποστολίδου & Ε. Χοντολίδου (Επιμ.), *Λογοτεχνία και Εκπαίδευση* (319-333). Αθήνα: Τυπωθήτω.

Robinson, E., & Robinson, S. (2003). *What Does It Mean? Discourse, Text, Culture: An Introduction*. Sydney: McGraw-Hill Book Company.

Schmidt, P., Pailliotet, A. (2001). *Exploring Values Through Literature, Multimedia and Literacy Events: Making Connections*. Newark, DE: International Reading Association.

Φρυδάκη, Ε. (2003). *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.

- 12.** 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Η ποιητική μετάπλαση της ναυτικής ορολογίας στο έργο του Νίκου Καββαδία

Νίκος Μανουσάκης

Υ.Δ. Κλασικής Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.
nikolasmanou@gmail.com

Θεματική ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Νίκος Καββαδίας, ως εισηγητής ενός πολύ ιδιαίτερου λογοτεχνικού ιδιώματος, το οποίο σχηματικά ονομάζεται ναυτική ποίηση, αποτελεί μοναδική περίπτωση σε διεθνές επίπεδο. Τα ολιγόστιχα ποιήματά του έχουν ως κύρια χαρακτηριστικά το ρυθμό και την ομοιοκαταληξία, και εκδραματίζουν σκηνές των μακρυσμένων ταξιδιών και των γαλάζιων πόντων.

Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό της ιδιολέκτου του ποιητή καλύπτουν οι ναυτικοί όροι, οι οποίοι μεταστοιχειώνονται στο έργο του σε συμβολικά φανερώματα ενός εσώτερου, πικρού και συνάμα ιδανικού, βίου. Το καραντί, η στεριανή ζάλη, η μαλαρία, τα πλευρικά, το ανάποδο τραβέρσο, η σοροκάδα, η μοράβια, είναι λίγοι μόνο από τους ναυτικούς όρους που συνέχουν το έργο του Καββαδία, λαμβάνοντας μυστηριακές προεκτάσεις.

Θέματα όπως ο έρωτας, ο θάνατος, η ασθένεια, η ψυχική απομόνωση αναδύονται μέσα από λέξεις σαφώς χαρακτηρισμένες στο ορολογικό τους πλαίσιο, και ταυτόχρονα ικανές να αποδώσουν μια σειρά από ταχύτατες ψυχικές διακυμάνσεις.

Η πορεία που ακολουθεί ο Καββαδίας από το εντελώς συγκεκριμένο του όρου στο πολύπλευρο του ποιητικού συμβόλου, αποτελεί ουσιαστικά αξιοποίηση αλλά και αναίρεση της βασικής αρχής της ορολογίας προς όφελος ενός προσωπικού (αλλά και συντεχνιακού) ποιητικού σύμπαντος.

Στην παρούσα ανακοίνωση, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα παραδείγματα ως μελέτες περίπτωσης, θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε ακριβώς τον τρόπο με τον οποίο ο Καββαδίας, επενδύοντας κατά βάση στο εξωτικό τους άκουσμα, καταφέρνει και αλλάζει το περιεχόμενο αυτών των -περισσότερο ή λιγότερο- αντιποιητικών λέξεων, περνώντας από το απολύτως συγκεκριμένο που απαιτεί κατ' αρχήν η χρήση της ορολογίας, στο πολυσθενές της σημασίας που επιζητεί η ποίηση.

13. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Ζητήματα περιβαλλοντικής ορολογίας και η σχετική συμβολή της ελληνικής γλώσσας

Δέσποινα Καραδήμου, Παναγιώτης Γ. Κριμπάς

Υποψήφια διδάκτωρ
στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο
Θράκης
aradimoudespina@gmail.com

Επίκουρος καθηγητής
στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο
Θράκης
pkrimpas@bscc.duth.gr

Θεματική Ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Συνειδητοποιώντας τη σημασία του περιβάλλοντος και λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να μειωθούν οι μη βιώσιμες πρακτικές που μολύνουν ανεπανόρθωτα τον πλανήτη, αρκετοί διεθνείς οργανισμοί, όπως τα Ηνωμένα Έθνη, έχουν τονίσει την επείγουσα ανάγκη να αναπτυχθεί μια κοινή άποψη για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των υφιστάμενων και μελλοντικών περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Η προστασία του περιβάλλοντος, ωστόσο, απαιτεί γνώση των διαφόρων όρων που συνδέονται με αυτό και τις ακριβείς συνδηλώσεις τους. Επιπλέον, η έννοια περιβάλλον είναι ευρύτατη, με αποτέλεσμα οι διάφορες πτυχές του να μην μπορούν να γίνουν πλήρως κατανοητές αν δεν κατανοηθεί πρώτα η αντίστοιχη ορολογία, ήτοι οι προϋπάρχοντες όροι, αλλά και νεολογισμοί, οι οποίοι δημιουργήθηκαν για να καλύψουν την ανάγκη περιγραφής ενός νέου περιβαλλοντικού φαινομένου ή μιας επιστημονικής ανακάλυψης η οποία σχετίζεται με το περιβάλλον. Αυτοί οι νεολογισμοί εμφανίζονται συνήθως στην Αγγλική, καθώς η περιβαλλοντική επιστήμη εξελίσσεται κυρίως στις αγγλόφωνες χώρες: ωστόσο, όπως συμβαίνει σε πολλές άλλες επιστήμες (λ.χ. την Ιατρική, τη Χημεία, τη Φυσική κ.ά.), πολλοί περιβαλλοντικοί όροι έχουν ως βάση ρίζες αρχαίες ελληνικές ή λατινικές. Άλλωστε, σύμφωνα με την Walter [2007: 65], στις περισσότερες ευρωπαϊκές γλώσσες εντοπίζονται ελληνικές ρίζες, οι οποίες αποτελούν βασικά οροστοιχεία για το σχηματισμό όρων που θα κατασημαίνουν νέες επιστημονικές και/ή τεχνολογικές έννοιες. Αυτό ισχύει σε μεγάλο βαθμό για την περιβαλλοντική ορολογία, η οποία επηρεάζεται έντονα από την αρχαία ελληνική γλώσσα.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει αυτές τις επιδράσεις στον τομέα της μορφολογίας (προσφύματα) που δεν αφορούν μόνο την Αγγλική, αλλά και άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες (όπως η Γερμανική και η Γαλλική) και να συμβάλει με αυτό τον τρόπο την τυποποίηση της περιβαλλοντικής ορολογίας.

Βιβλιογραφία περίληψης:

Walter, H. 2007. *Η περιπέτεια των γλωσσών της Δύσης*. Αθήνα: Ενάλιος [τίτλος πρωτοτύπου: H. Walter, 1994. *L'aventure des langues en occident*. Paris : Robert Laffont. Μετάφραση: Έφη Μαργέλη]

**14. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015**

**Φεμινιστική γλώσσα και ορολογία: η συγχρονική και διαχρονική
θεώρησή της στο εκπαιδευτικό σύστημα**

Βασιλική Μελέτη

Εκπαιδευτικός, Μεταφράστρια,
Υποψήφια Διδάκτωρ Κοινωνικής Πολιτικής Παντείου Πανεπιστημίου,
Ερευνητικό αντικείμενο: Κοινωνία, Γλώσσα και Έμφυλες ανισότητες
vmeleti@yahoo.gr

Θεματική Ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κεντρικό άξονα της ανακοίνωσης συνιστά το θέμα της σχέσης μεταξύ γλώσσας και φύλου, όπως αυτή έχει τεθεί με διαφορετικές μορφές, οι οποίες σημασιοδοτούνται στο επίπεδο της τυποποιημένης γλωσσικής και ορολογικής δομής. Ήδη από τις παραδοσιακές προσεγγίσεις της γλώσσας, η συζήτηση του γραμματικού γένους, δηλαδή της μορφολογικής τάξης (π.χ. θηλυκό, αρσενικό, ουδέτερο), στην οποία ανήκει ένα ουσιαστικό, επίθετο ή άλλο μέρος του λόγου, παραπέμπει και στο φύλο («φυσικό γένος») ως εξωγλωσσική, βιολογικά προσδιοριζόμενη, κατηγορία.

Αφενός, θα γίνει εκτενής αναφορά στο διαχρονικό πρόβλημα του κοινωνικού σεξισμού που καθορίζει την σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα: γλωσσολογική αφετηρία συνιστά, ειδικότερα, η σεξιστική ιδεολογία που ενυπάρχει στις λέξεις και το νόημά τους, στη χρήση της γλώσσας, στο συντακτικό και στη γραμματική. Επί παραδείγματι, η λέξη «άνθρωπος» χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει αποκλειστικά αρσενικού γένους άτομα. Αυτή η μονοπώληση είναι εμφανής στη χρήση σύνθετων όρων π.χ. «παλιάνθρωπος» - «παλιογυναίκα», ενώ απουσιάζει το «παλιάνδρας». Ομοίως, μονοπωλείται η λέξη «παιδί» που, ενώ δηλώνει κορίτσια και αγόρια παιδικής ηλικίας, χρησιμοποιείται για αρσενικά νεαρής ηλικίας, όπως «παλιόπαιδο» - «παλιοκόριτσο», ενώ απουσιάζει το «παλιάγορο». Το ίδιο ισχύει και για τα «φτωχόπαιδο» - «φτωχοκόριτσο» και «πλουσιόπαιδο» - «πλουσιοκόριτσο», ενώ απουσιάζουν τα «φτωχάγορο» και «πλουσιάγορο» αντιστοίχως. Αυτοί οι τύποι θα ήταν δυνατοί, αν τα σύνθετα με τη λέξη «παιδί» ήταν ουδέτερα. Αφετέρου, θα τονιστεί και η έλλειψη λέξεων, που αναφέρονται σε αρνητικά χαρακτηριστικά των αρσενικών, σε αντίθεση με την ποικιλία των αρνητικών θηλυκών χαρακτηριστικών. Η εν λόγω μεροληψία, μέσω της γλωσσικής διεπίδρασης, διαιωνίζει ένα σύστημα που κατακρίνει μονίμως τη γυναικεία παρουσία.

Επειδή η γλώσσα, λοιπόν, δεν είναι άμοιρη του φύλου, κρίνεται αναγκαία μια γλώσσα που θα χρησιμοποιεί ορθά και τα δύο φύλα στις λέξεις. Συνεπώς, επιβάλλεται η όσο το δυνατόν ομαλότερη μετάβαση από το βίωμα στη θεωρία, με ταυτόχρονη κατάργηση του χάσματος θεωρίας και πράξης στην πρόσληψη της ορολογίας κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.

15. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

**Πολυτυπίες της Νέας Ελληνικής σε νεοελληνικά λεξικά και
σχολικά εγχειρίδια της γλώσσας και της λογοτεχνίας:
Διαστάσεις (κοινωνιο-)γλωσσικής ποικιλότητας**

Ζερδελή Σοφία

Φιλολόγος - Διδάκτωρ Σχολής Επιστημών Αγωγής Δ.Π.Θ.
sofizedeli@yahoo.gr

Θεματική Ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το φαινόμενο της *λεξικογραφικής πολυτυπίας* αποτελεί ένα από τα συνηθέστερα χαρακτηριστικά της Νέας Ελληνικής, γεγονός που μαρτυρεί τον πλούτο και τη δυναμική του λεξιλογικού της αποθέματος, δεδομένης και της μεγάλης ποικιλίας των μορφολογικών στοιχείων (δομών, τύπων, σημασιών κτλ.) που έχει να επιδείξει η ελληνική γλώσσα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, στοιχεία που συνθέτουν την ιδιαιτερότητα της φυσιογνωμίας της.

Κατόπιν συστηματικής ενασχόλησης με την παραπάνω θεματική, στην παρούσα ανακοίνωση επιχειρείται αρχικά η αποδελτίωση και καταγραφή λεξικών μονάδων της ΝΕ, οι οποίες εντοπίζονται σε ΝΕ λεξικά και σχολικά γλωσσικά εγχειρίδια της Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού και εγχειρίδια ΝΕ γλώσσας και λογοτεχνίας της Α΄ Γυμνασίου με παράλληλους, ελάχιστα παραλλαγμένους φωνολογικά, μορφολογικά ή σημασιολογικά τύπους, που εμφανίζονται με δύο (συνήθως) ή περισσότερες μορφές (*διπλοτυπίες ή πολυτυπίες της ΝΕ*). Οι τύποι αυτοί κατά πρώτον «αποκλίνουν» μορφολογικά από την επίσημη Κοινή Νεοελληνική, ενώ, κατά δεύτερον, αποτελούν συνδυετικά στοιχεία της εκάστοτε γλωσσικής ποικιλομορφίας με το πεδίο της *κοινωνικής διαλεκτολογίας*.

Στη συνέχεια, διερευνάται η λειτουργικότητα των λεξικογραφικών πολυτυπιών μέσα από τη χρήση τους σε διαφορετικά επικοινωνιακά περιβάλλοντα και επιχειρείται η κατηγοριοποίησή τους με βάση κοινωνιογλωσσικούς παράγοντες, ενώ παράλληλα προσδιορίζεται ορολογικά η κατά περίπτωση γλωσσική «παραλλαγή» (νεολογισμοί, δάνεια κ.ά.), με ιδιαίτερη έμφαση στη διχοτόμηση *καθαρεύουσα/δημοτική* και στο ζεύγος *λόγιο/λαϊκό*.

Επικουρικά εργαλεία στην έρευνα αυτή υπήρξαν τα λεξικά της *Κοινής Νεοελληνικής του Μ. Τριανταφυλλίδη (ΛΚΝ)*, το λεξικό της *Νέας Ελληνικής Γλώσσας (ΝΕΓ)* του Γ. Μπαμπινιώτη, το *Νέο Ελληνικό Λεξικό της Σύγχρονης Δημοτικής (ΝΕΛ)* του Εμμ. Κριαρά και το *Μεγάλο Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας* του Α. Γεωργοπαπαδάκου, στα οποία αναζητήσαμε τους τύπους που συγκεντρώσαμε, εξετάζοντας παράλληλα τη μετάδοση των ίδιων λεκτικών πράξεων με διαφορετικές υφολογικές επιλογές και εναλλακτικούς τρόπους, γλωσσικά μεν συναφείς, εντούτοις επικοινωνιακά διακριτούς.

16. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Η απόδοση στην ελληνική γλώσσα του όρου *engineering*

Επαμεινώνδας Σιδηρόπουλος

αναπληρωτής καθηγητής
Τμήμα Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών
Πολυτεχνική Σχολή Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
nontas@topo.auth.gr

Θεματική Ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο όρος *Engineering* εκφράζει κατά τρόπο περιεκτικό τόσο τον διανοητικό όσο και τον πρακτικό χαρακτήρα των δράσεων του Μηχανικού, περιλαμβάνοντας μελέτη, αλλά και υλοποίηση διαδικασιών, κατασκευών ή έργων.

Για μια ορθή και πλήρη απόδοση του όρου αυτού στην Ελληνική γλώσσα έχουν προταθεί διάφορες εκδοχές, χωρίς όμως να έχει κάποια από αυτές καθιερωθεί αναντίρρητα και καθολικά. Σε αρκετές μάλιστα περιπτώσεις χρησιμοποιείται ο όρος *Μηχανική*, ακόμα και από τους επίσημους επιστημονικούς ή επαγγελματικούς φορείς, παρόλο που είναι γνωστό ότι δεν καλύπτει τίποτε περισσότερο από την επιστημονική βάση των δράσεων του μηχανικού. Άλλοι, περισσότερο περιεκτικοί όροι, όπως *Επιστήμη του Μηχανικού*, *Τεχνοεπιστήμη*, *Μηχανίκευση*, *Μηχανοτεχνία*, επισημαίνονται και σχολιάζονται στην παρούσα εργασία.

Από τους όρους αυτούς ο τελευταίος, η *Μηχανοτεχνία*, εμφανίζεται ως ο πλέον ικανοποιητικός μέχρι σήμερα, δεδομένου ότι δεν είναι περιφραστικός και εμπεριέχει την ίδια ρίζα με τον όρο *Μηχανική*, έτσι που η ηχητική συγγένεια να συμβαδίζει με την εννοιολογική. Παρόλα αυτά, η *Μηχανοτεχνία* δεν έχει κατορθώσει να εκτοπίσει τις διάφορες άλλες εκδοχές και να καθιερωθεί οριστικά σε όλες τις σχετικές χρήσεις της έννοιας που αυτή εκφράζει. Σημειώνεται σχετικά ότι υπάρχουν και εμμένουν ακόμα η *Χημική Μηχανική* και η *Γενετική Μηχανική*.

Επισημαίνεται όμως εν προκειμένω, ότι ο όρος *Μηχανοτεχνία* είναι μεν μονολεκτικός, αλλά η λέξη είναι σύνθετη σε αντίθεση με τη λέξη *Engineering*. Επίσης, ο όρος *Engineering* αναφέρεται περισσότερο στο διανοητικό σκέλος των δράσεων του Μηχανικού, ενώ η *Μηχανοτεχνία* κλίνει περισσότερο προς την πλευρά του τεχνικού – πρακτικού σκέλους. Ο συγγενής όρος *Ηλεκτροτεχνία* επιβεβαιώνει την θέση αυτή.

Ο όρος που προτείνεται από την παρούσα εργασία είναι η *Μηχανευτική*, μια λέξη απλή (όχι σύνθετη), που εμπεριέχει την ίδια ρίζα με τη *Μηχανική* και παραπέμπει κυρίως στη διανοητική διάσταση του έργου του μηχανικού. Ο νέος αυτός όρος δοκιμάζεται σε σειρά παραδειγμάτων από διάφορα αντικείμενα του μηχανικού, καταδεικνύοντας εμφανή πλεονεκτήματα από τη συστηματική χρήση του.

**17. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015**

**Ορολογία Υπολογιστικής Γλωσσολογίας:
από την απόδοση στην ιεραρχία**

Αθανάσιος Ν. Καρασίμος, Γιώργος Μαρκόπουλος, Αναστασία Χριστοφίδου

Κέντρο Ερεύνης Επιστημονικών
Όρων και Νεολογισμών
Ακαδημία Αθηνών
akarasimos@academyofathens.gr

Τμήμα Φιλολογίας,
ΕΚΠΑ
gmarkop@phil.uoa.gr

Κέντρο Ερεύνης Επιστημονικών
Όρων και Νεολογισμών
Ακαδημία Αθηνών
christo@academyofathens.gr

Θεματική Ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο τελευταίο τεύχος του *Δελτίου Επιστημονικής Ορολογίας και Νεολογισμών* δημοσιεύεται η ορολογία του κλάδου της Υπολογιστικής Γλωσσολογίας που αποτελεί διαθεματικό πεδίο ανάμεσα στην γλωσσολογία, την πληροφορική, την επιστήμη ηλεκτρονικών υπολογιστικών και της γνωσιακής επιστήμης.

Για τη συγκεκριμένη ορολογία έγινε προσεκτική απόδοση των αγγλικών όρων του τομέα, οι οποίοι συνοδεύονται από συνοπτικούς και περιεκτικούς ορισμούς. Από την αρχική συλλογή των όρων έχοντας ως πηγή γενικά και εξειδικευμένα βιβλία αναφοράς (Clark, Fox & Lappin 2013, Jurafsky & Martin 2014), αποκλείστηκαν κάποιοι με βάση συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής. Σύμφωνα με τα κριτήρια δεν ενσωματώθηκαν όροι οι οποίοι (α) είναι από τις πρώιμες φάσεις της υπολογιστικής γλωσσολογίας και δεν καθιερώθηκαν ή χρησιμοποιήθηκαν ελάχιστα, (β) αποτελούν εναλλακτικούς όρους κυρίων ή δευτερευουσών εννοιών με περιορισμένη χρήση, (γ) είναι εξαιρετικά εξειδικευμένοι ή τεχνικοί όροι και (δ) ανήκουν ξεκάθαρα σε κάποιο από τα τέσσερα διαθεματικά πεδία.

Στην παρούσα εργασία θα παρουσιαστεί α) η εννοιολογική αρχιτεκτονική και οντολογία πίσω από τις αποδόσεις των όρων, β) η πρόταση κάποιων νέων ελληνικών όρων και γ) η αντικατάσταση όρων -ακόμη κι αυτών που εμφανίζουν εκτεταμένη χρήση- οι οποίοι κρίνονται προβληματικοί είτε σε γλωσσικό επίπεδο (μορφολογικά ή λεξιλογικά προβλήματα, όπως μη μονολεκτικότητα, μη δυνατότητα παραγωγών κλπ.) είτε σε εννοιολογικό επίπεδο. Ως παραδείγματα μπορούμε να αναφέρουμε την πρότασή μας για 'σωματοκειμενική γλωσσολογία' αντί 'γλωσσολογία σωμάτων κειμένων' (πρόβλημα μονολεκτικότητας και έλλειψης παραγωγών) ή 'προτυπική θεωρία' αντί 'πρωτοτυπική θεωρία', 'κανονιστικές εκφράσεις' αντί 'κανονικές εκφράσεις' (εννοιολογικό πρόβλημα).

Τέλος, γίνεται μια προσπάθεια ομαδοποίησης και ιεράρχησης των όρων για τη δημιουργία ενός συνεπικούρικού θησαυρού υπολογιστικής γλωσσολογίας στο πρότυπο ιεραρχημένου λεξιλογίου του ερευνητικού προγράμματος DARIAH-GR/ ΔΥΑΣ.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Clark, A., Fox, C. & Lappin, S. (2013). *The Handbook of Computational Linguistics and Natural Language Processing*. Wiley-Blackwell.

Jurafsky, M. & Martin, J. (2014). *Speech and Language Processing*. 2nd Edition. Pearson edition.

18. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Το δίκαιον στην πλατωνική Πολιτεία

Ιωάννα Τριπουλά
Φιλολόγος, Υποψ. Δρ. Φιλοσοφίας
joantrip@gmail.com

Θεματική Ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Γύρω στα 380 π.Χ. ο Πλάτων συντάσσει την πραγματεία *Πολιτεία ή Περί δικαίου*. Σε αυτή η δικαιοσύνη παρουσιάζεται ως η ανώτερη αρετή που μπορεί να αποκτήσει ένας άνθρωπος όταν το λογιστικό μέρος της ψυχής του καταφέρει να επιβληθεί επί των άλογων μερών της, του θυμοειδούς και του επιθυμητικού. Η επίτευξή της είναι συνεπώς που προοδευτικά μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο στην επανένωση με το θείο, καθώς η εμπειρία ενός συνειδητά δικαίου βίου θα οδηγήσει σε αντίστοιχες επιλογές μέσα στον κύκλο των επάλληλων μετενσαρκώσεων, μέχρι την τελική θέωση της ψυχής. Έτσι η πλατωνική δικαιοσύνη καθιερώθηκε να συνδέεται με ένα μεταφυσικό πλαίσιο, το οποίο της αφαιρεί το οποιοδήποτε ρεαλιστικό, άμεσα χρηστικό ή πρακτικό στοιχείο και εν τέλει της στερεί από την αξία της.

Την απάντηση στο κατά πόσο τελικά η πλατωνική δικαιοσύνη έχει υπόβαθρο μεταφυσικό ή ρεαλιστικό θεωρούμε ότι μπορεί να τη δώσει μόνον η προσεκτική εξέταση των όρων που ο φιλόσοφος χρησιμοποιεί. Μελετώντας τη χρήση των όρων που σχετίζονται με το δίκαιο (ουσιαστικών όπως *δίκαιον*, *δικαιοσύνη* – *δικαιοσύναι*, επιθέτων όπως *δίκαιος* – *δικαία* – *δίκαιον* και τα παραθετικά αυτών), αναγόμεστε στην αρχική εναγώνια αναζήτηση του δασκάλου του, Σωκράτη, σχετικά με τον δίκαιο βίο, όπως αυτός εκπνύσεται εντός του πλαισίου της ζωής μας και της καθημερινότητας εντός του κοινωνικού συνόλου.

- 19.** 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Οι μηχανισμοί οροθέτησης στον τομέα της ψυχικής υγείας: Η περίπτωση των ψυχικών διαταραχών

Δήμπαλας Χρήστος, Καραγιαννίδη Παναγιώτα, Σουρβίνου Μαρία

Υποψήφιος Διδάκτωρ ΤΞΓΜΔ
chrisdimpas@gmail.com

Μεταφράστρια
pennytxgmd@gmail.com

Μεταφράστρια-Διερμηνέας
sourvinou@yahoo.gr

Θεματική Ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πλαίσιο του ΠΜΣ «Επιστήμη της Μετάφρασης» του ΤΞΓΜΔ, μας ανατέθηκε η σύνταξη ενός γλωσσαρίου σε θεματική της επιλογής μας και η διερεύνηση των μηχανισμών οροθέτησης στο συγκεκριμένο πεδίο. Επιλέξαμε τη θεματική της ψυχικής υγείας, που παρουσιάζει ενδιαφέρον εξαιτίας των ελλείψεων στα υπάρχοντα ειδικά λεξικά ψυχολογίας.

Το corpus της έρευνας αποτελείτο, μεταξύ άλλων, από εγχειρίδια της Αμερικανικής Εταιρείας Ψυχιάτρων, τη 10^η έκδοση της διεθνούς στατιστικής ταξινόμησης νόσων κ.α. Αποδελτιώθηκαν 500 όροι και αποτυπώθηκαν αρχικά οι διαφορετικοί μηχανισμοί οροθέτησης –διαγλωσσικός δανεισμός, διατήρηση αγγλικού όρου, ελεύθερη μετάφραση, μεταφραστικός και άμεσος δανεισμός, και οι πολυλεκτικοί σύμπλοκοι όροι που αποδόθηκαν ως μονολεκτικοί σύμπλοκοι/απλοί όροι. Επίσης, παρατέθηκε η εξήγηση των μονολεκτικών όρων, η οποία χρησιμεύει ως παράδειγμα παραγωγής όρων και οι μηχανισμοί ονοματοθέτησης νέων εννοιών. Επιπλέον, αναλύθηκε η ύπαρξη αποδόσεων με πολυλεκτικούς όρους η οποία, όπως εξηγείται, υπαγορεύεται από το σύστημα της ελληνικής γλώσσας.

Κατά τον σχηματισμό των μονολεκτικών όρων μελετώνται οι τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν όπως η σύνθεση, η παραγωγή, καθώς επίσης και η συντόμευση και οι τεχνικές της μετατροπής, της οροποίησης, και του διαθεματικού δανεισμού ή της σημασιολογικής μεταφοράς στην ίδια ειδική γλώσσα.

Σε ό,τι αφορά τους μηχανισμούς ονοματοθέτησης νέων εννοιών, κριτήριο αποτέλεσαν οι πέντε κατηγορίες μηχανισμών ονοματοθέτησης νέων εννοιών: σύνθετος όρος από γνωστούς όρους, νεολογισμός με μεταφορά όρου από άλλο θεματικό πεδίο, νεολογισμός με δημιουργία νεόκοπου απλού όρου, νεολογισμός με δανεισμό όρου από άλλη γλώσσα και συνεκδοχή ως δυνατότητα οριζόντιας εφαρμογής. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την παραπάνω έρευνα επεξηγούν σε αδρές γραμμές τους τρόπους καθιέρωσης των ειδικών όρων σε ένα θεματικό πεδίο και φιλοδοξούν να δώσουν απαντήσεις στα προβλήματα που ανακύπτουν κατά τη χρήση τους τόσο από επαγγελματίες του κλάδου όσο και από μεταφραστές.

20.

**10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015**

**Οι Όροι της Αντισφαίρισης και η αντιμετώπισή τους από δίγλωσσα λεξικά
του Τένις και γενικά λεξικά της Νεοελληνικής**

Αγάπιος Οικονομίδης, Ιωάννης Τσιόπας

Σχολικός Συμβουλος Αγγλικής
Γλώσσας, Περιφερειακή Διεύθυνση
Εκπαίδευσης Βορείου Αιγαίου,
Λεξικογράφος
agapioisoi@gmail.com

Σχολικός Συμβουλος Φυσικής
Αγωγής, Περιφερειακή Διεύθυνση
Εκπαίδευσης Βορείου Αιγαίου
tsiorjohn@hotmail.com

Θεματική Ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Έχοντας τις ρίζες της στην Ευρώπη στο τέλος του 19ου αιώνα, η Αντισφαίριση διαδόθηκε πρώτα σε όλο τον αγγλόφωνο κόσμο και έπειτα στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης. Το τένις ήταν, και είναι, ένα άθλημα ιδιαίτερα δημοφιλές κυρίως μεταξύ των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων και για το λόγο αυτό πολλοί ακόμη και σήμερα θεωρούν ότι το τένις και η οροι του αθλήματος αφορούν μόνο μία συγκεκριμένη κατηγορία ανθρώπων.

Η ορολογία της Αντισφαίρισης ή Τένις, μιας γλώσσας που φαντάζει δυσπρόσιτη για τον μη γνώστη, είναι μια γλώσσα ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα για τον παρατηρητή και τον μελετητή. Περιλαμβάνει πάρα πολλά δάνεια από την αγγλική αλλά και από τη γαλλική γλώσσα. Ιδιαίτερα εντυπωσιακό είναι το γεγονός, ότι με εξαίρεση την υιοθέτηση του όρου τάι-μπρέικ (tie-breaker) στη δεκαετία του 1990, οι περισσότεροι όροι του αθλήματος έχουν παραμείνει αμετάβλητοι από τον προηγούμενο αιώνα.

Στην εργασία αυτή θα ασχοληθούμε με όρους από το χώρο του τένις και θα εξετάσουμε τον τρόπο που αποτυπώνονται οι όροι της Αντισφαίρισης σε δύο δίγλωσσα λεξικά, στο Αγγλοελληνικό Λεξικό του Τένις και στο Ελληνοαγγλικό λεξικό της Αντισφαίρισης. Επιπλέον θα εξετάσουμε για ποιους λόγους οι όροι του τένις δεν απαντούν στα γενικά λεξικά της Νεοελληνικής γλώσσας. Πιο συγκεκριμένα, θα εστιάσουμε το ενδιαφέρον μας σε ορισμένα ζητήματα που καλείται να ντιμετωπίσει ο συντάκτης λημμάτων ενός δίγλωσσου λεξικού, όταν επεξεργάζεται όρους και στοιχεία από το χώρο του τένις όπως η επιλογή παραδειγμάτων και τα κριτήρια με τα οποία καταχωρίζει όρους τους τένις στον κατάλογο λημμάτων του λεξικού.

21.

**10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015**

**Οι ποδοσφαιρικοί όροι στην ελληνική γλώσσα και η αποτυπώσή τους
σε ένα Αγγλοελληνικό Λεξικό Ποδοσφαιρικών Όρων**

Αγάπιος Οικονομίδης

Σχολικός Συμβουλος Αγγλικής Γλώσσας
Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Βορείου Αιγαίου
Λεξικογράφος
agapioisoik@gmail.com

Θεματική Ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ποδοσφαιρική ορολογία που χρησιμοποιείται στην ελληνική γλώσσα περιλαμβάνει αρκετά δάνεια, κυρίως από την αγγλική και την γαλλική γλώσσα, αλλά και δάνεια από την ιταλική καθώς και από άλλες γλώσσες που έχουν ιστορία με το συγκεκριμένο άθλημα.

Ωστόσο, τις περισσότερες φορές η ενσωμάτωση αυτών των όρων στην ελληνική γλώσσα έχει γίνει ασυντόνιστα και χωρίς να έχουν προηγηθεί οι απαιτούμενες διαδικασίες τυποποίησης. Το γεγονός αυτό επηρεάζει αρκετά την ποδοσφαιρική γλώσσα στα ΜΜΕ αλλά και τον τρόπο που η όροι του ποδοσφαίρου έχουν καταγραφεί έως σήμερα στα γενικά λεξικά της Νεοελληνικής γλώσσας.

Για πρώτη φορά ο μεγάλος όγκος λέξεων και φράσεων σχετικές με το ποδόσφαιρο αποτυπώνονται σε ένα λεξικό Ποδοσφαιρικών όρων. Στο άρθρο αυτό θα δούμε από λεξικογραφική ματιά τους ποδοσφαιρικούς όρους όπως αυτοί αποτυπώνονται στο αγγλοελληνικό Λεξικό Ποδοσφαιρικών όρων αλλά και σε γενικά λεξικά της ελληνικής Γλώσσας και θα μας απασχολήσουν

- α) τα κριτήρια με βάση τα οποία καταχωρίζονται διάφοροι ποδοσφαιρικοί όροι στο λημματολόγιο κάθε λεξικού
- β) τον τρόπο ορθογραφικής παραστασής τους
- γ) σημασιολογικές πληροφορίες των ποδοσφαιρικών όρων και
- δ) την επιλογή παραδειγμάτων χρήσης που προέρχονται από το χώρο του ποδοσφαίρου και που έχουν καταχωριστεί στο αγγλοελληνικό λεξικό.

22.

10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

TERRIT: Η διοικητική αποκέντρωση των κρατών μελών της ΕΕ στην ΙΑΤΕ

Μαριζέτα Γεωργουλέα

Μεταφράστρια

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και
Επιτροπή των Περιφερειών (κοινές υπηρεσίες)

mariazoe.georgoulea@eesc.europa.eu

Θεματική Ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Έπειτα από σύντομη παρουσίαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών, της θέσης της ως συμβουλευτικού οργάνου στη θεσμική αρχιτεκτονική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της σύνθεσής της και του τρόπου με τον οποίο είναι οργανωμένη η μεταφραστική της υπηρεσία και η ορολογική της υποστήριξη στο πλαίσιο των κοινών υπηρεσιών με την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, θα παρουσιαστεί, με επιλεγμένα παραδείγματα, ο τρόπος με τον οποίο εργάστηκαν οι μεταφραστές/ορολόγοι του οργάνου για να εισαγάγουν στην ΙΑΤΕ τους όρους που αντιστοιχούν στις μονάδες διοικητικής αποκέντρωσης και τοπικής αυτοδιοίκησης των κρατών μελών της ΕΕ (όρους όπως *περιφέρεια*, *δήμος*, *επαρχία* κλπ.) με βάση τη σχετική νομοθεσία του κάθε κράτους μέλους (π.χ., για την Ελλάδα, τον νόμο 3852/2010 για το πρόγραμμα «Καλλικράτης»).

Θα περιγραφεί η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και το αποτέλεσμα αυτού του έργου, το οποίο ονομάστηκε εν συντομία «TERRIT», από το «territorial units»: εντοπισμός των όρων κάθε κράτους μέλους από την αντίστοιχη γλωσσική μονάδα, συγκέντρωση των όρων σε ένα αρχείο Excell, μετάφραση στα αγγλικά ή τα γαλλικά των ίδιων των όρων μαζί με μια σύντομη επεξήγηση του συστήματος διοικητικής αποκέντρωσης και τοπικής αυτοδιοίκησης του αντίστοιχου κράτους μέλους ή κρατών μελών (στην περίπτωσή μας, της Ελλάδας και της Κύπρου), μετάφραση των όρων σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ, ένταξη στην ΙΑΤΕ και, τέλος, οπτική παρουσίαση σε ένα χρηστικό συνοπτικό φυλλάδιο.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στα στοιχεία που θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμα και σε άλλα ανάλογα ορολογικά εγχειρήματα: αξιοποίηση του διαθέσιμου πολύγλωσσου ανθρώπινου δυναμικού, τρόπος χρήσης της νομοθεσίας και του Διαδικτύου, αξιοποίηση του πεδίου «Origins» της ΙΑΤΕ για τον προσδιορισμό της χώρας κ.ά.

- 23.** 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

The concept of "Philotimo": Semantics, Tradition, and Globalization of the Term for Greek Identity in an Era of Crisis

Θεόδωρος Κατερινάκης

MSc, PhD, Πρόεδρος Καθηγητής
Department of Culture & Communication, Greek Studies
Drexel University
tk325@drexel.edu

Θεματική Ενότητα: 3

ABSTRACT

Since 2009 a turbulent era in the Mediterranean, Greece topped in the news rhetoric in diaspora for 1,000 times/day, with the use of acronyms like *PIIGGS*, *BRICS* etc. which build over stereotypes that transcend communication and redefine terminology on nation branding and identity. The current paper reviews the roots and tradition of "philotimo", its metaphors and extensions, and focuses on the use the term in connection with what is identified as "Greek" in international media coverage.

This paper argues that the era of economic crisis has affected language use at an international level in media rhetoric and international relations. The terminology used towards "philotimo" covers a broad spectrum of topical terminological categories from ethics theory and culture to anthropological identities and nation branding. Its association with the enculturation in their peer-group called *parea* and the social networking construction of *Homo dictyous*.

Every culture and nation possesses and reflects a core value that is at the center of their collective self and shared mindset. E.g. USA devotes itself to "*freedom*", whereas in Canada the concept of "*social justice*" prevails. In Greek culture this central value is expressed with the term "philotimo", a non-translatable conscious "arete" (of *logos*) of honor and pride, as expressed through acts of generosity and sacrifice (building *pathos*). Philotimo matches with credibility, with the tendency to cooperate and the ritual of keeping your word (face and commitments) without reserving it in a contract (the catalytic appeal of *ethos*). Philotimo has its anthropological roots in the *poetics of manhood* that are easily observable in micro-communities of the Greek periphery and recognized in presidential diplomacy, as commented by the US President B. Obama. It is a script of a collective programming of mind for Greeks, with multiple terminological dimensions

Indicative Bibliography:

- Triandis Harry C. (2000). Culture and Conflict, International Journal of Psychology, Vol. 35, No 2, pp. 145-152.
- Kourvetaris George Andrew (1971). Professional Self-Images and Political Perspectives in the Greek Military, American Sociological Review, Vol. 36, No. 6 , pp. 1043-1057.
- Koutsantoni Dimitra (2004). Relations of power and solidarity in scientific communities: A cross-cultural comparison of politeness strategies in the writing of native English speaking and Greek engineers, Multilingua 23 (2004), pp.111-143
- Vassiliou, G, & Vassiliou, V. (1966). Social values as psychodynamic variables. Preliminary explorations of the semantics of philotimo, Acta Neurologica et Psychologica Hellemka, No 5, pp. 121-135.
- Vakalopoulos Ap. (2001). The Character of Greeks, Herodotos Publications
- Kessapidou S.; Varsakelis N.C.(2002). The impact of national culture on international

business performance: the case of foreign firms in Greece, *European Business Review*, Vol. 14, No 4, pp. 268-275(8).

- Katerinakis, T. A. Homo Dictyous Transforms Homo Oeconomicus: Social Network Culture of Hellenic Cooperative Banking in Crete. In Goglio, S. and Alexopoulos, Y. (Eds), *Financial Cooperatives and Local Development*. Routledge London (2012, <http://www.routledge.com/books/details/9780415698375/#contents>).
- Katerinakis, T. A. The Atypical Case of Cooperative Banking. In Spitzeck, H., Pirson M., and Dierksmeier C. (Eds.) *Banking with Integrity - The winners of the financial crisis?*. Palgrave Macmillan, New York (2012, <http://www.palgrave.com/products/title.aspx?pid=491184>).
- Katerinakis, T. A. Greece and Networks. In Barnett, G. (Ed.) *Encyclopedia of Social Networks*, Sage Publications (2011, <http://www.uk.sagepub.com/books/Book234364>).
- Katerinakis, T. A. Network Indicators. In Barnett, G. (Ed.) *Encyclopedia of Social Networks*, Sage Publications (2011, <http://www.uk.sagepub.com/books/Book234364>).

24.

10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Λεξικό όρων επιδημιολογίας & δημόσιας υγείας

Γιάνης Δημολιάτης, Πέτρος Γαλάνης, Ελένη Γελαστοπούλου, Μαρία Καντζανού, Αρετή Λάγιου, Ευαγγελία Νένα, Ευαγγελία Ντζάνη, Γεώργιος Ραχιώτης, Εμμανουήλ Σμυρνάκης, Άννα-Μπετίνα Χαϊδίτς

Γιάνης Δημολιάτης (idimolia@uoi.gr)
αναπληρωτής καθηγητής Υγιεινής και Ιατρικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Πέτρος Γαλάνης (pegalan@nurs.uoa.gr)
Ελένη Γελαστοπούλου (ejela@yahoo.de)
Μαρία Καντζανού (maria.kantzanou@gmail.com)
Αρετή Λάγιου (alagiou@teiath.gr)
Ευαγγελία Νένα (enena@med.duth.gr)
Ευαγγελία Ντζάνη (entzani@gmail.com)
Γεώργιος Ραχιώτης (g.rachiotis@gmail.com)
Εμμανουήλ Σμυρνάκης (smyrnak@gmail.com)
Άννα-Μπετίνα Χαϊδίτς (haidich@yahoo.com)

Θεματική Ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο 4^ο συνέδριο του Φόρουμ Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Ιατρικής «αποφασίσθηκε να συσταθεί ομάδα εργασίας με επικεφαλής τους κ. ΑΒ (Ιατρική Σχολή Χ) και κ. ΓΔ (Ιατρική Σχολή Ψ) που θα ασχοληθεί με την τυποποίηση της ορολογίας που χρησιμοποιείται στην Επιδημιολογία και τη Δημόσια Υγεία» (23-11-2013).

Η ομάδα εργασίας συζήτησε τον τρόπο υλοποίησης της απόφασης. Η βασική ιδέα ήταν να ακολουθηθούν οι αρχές μιας συστηματικής ανασκόπησης: Θεωρητικό πλαίσιο, αναζήτηση και συγκέντρωση όλου του υπάρχοντος υλικού, αποδοχή επί ομοφωνίας, διαπραγμάτευση επί διαφωνιών και επίλυση, τελική πρόταση, κοινοποίηση προς όλους, απόφαση σε επόμενη συνάντηση του Φόρουμ.

Απευθυνθήκαμε σε κάθε συνάδελφο του Φόρουμ να μας στείλει ένα αντίγραφο σε μορφή κειμένου ή excel του λεξιλογίου (όρων, συντομογραφιών, ή ερμηνειών) που τυχόν διαθέτει. Συγκεντρώθηκαν τα λεξιλόγια 12 συναδέλφων, και έχει προχωρήσει η επεξεργασία τους. Η αρχική διμελής ομάδα εργασίας ανασυγκροτήθηκε σε 10μελή συγγραφική ομάδα (καταβλήθηκε κάθε προσπάθεια να αντιπροσωπεύει όλο το φάσμα του Φόρουμ) από τους ΑΒ (κύριο συγγραφέα), ΓΔ, ΕΖ, ΗΘ, ΙΚ, ΛΜ, ΝΞ, ΟΠ, ΡΣ, και ΤΥ (συ-συγγραφείς) και υποβλήθηκε εμπρόθεσμα (22-5-2014) πρόταση έκδοσης του Λεξικού από τον φορέα έκδοσης πανεπιστημιακών συγγραμμάτων "ΚΑΛΛΙΠΟΣ", από τον οποίο αξιολογήθηκε ως άμεσα χρηματοδοτούμενη.

Στο μεταξύ αποκαταστάθηκε επαφή και ικανή συνεργασία με την ΕΛΕΤΟ σχετικά με τις προδιαγραφές ενός πρότυπου λεξικού (τις οποίες και η ομάδα τηρεί)· η ομάδα ενδιαφέρεται να γίνει, ατομικά και συλλογικά, μέλος της ΕΛΕΤΟ και να συμβάλλει στις εργασίες της.

Συνοπτικά: συγχώνευση από 10μελή συγγραφική ομάδα των διαθέσιμων λεξιλογίων σε ένα ενιαίο δίγλωσσο λεξιλόγιο όρων (και ερμηνειών όπου εφικτό) ώστε να είναι δυνατή η 1η έκδοσή του, με μέγιστη εκμετάλλευση των ηλεκτρονικών δυνατοτήτων (ευκολία, αναζήτηση, διαδραστικότητα, συσχέτιση κτλ).

25. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Ελληνικές αργκό και τζάργκον

Μαριάννα Κατσογιάννου
Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κύπρου
marianna@ucy.ac.cy

Θεματική Ενότητα: 3

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία αυτή αποτελεί μία πρώτη προσέγγιση στη μελέτη των ελληνικών αργκό.

Θα εξετάσουμε τα χαρακτηριστικά που προτείνονται από τους ορισμούς των λεξικών βάσει των οποίων η αργκό είναι «ένα προφορικό γλωσσικό ιδίωμα, που χρησιμοποιείται ως συνθηματική γλώσσα από ορισμένες κοινωνικές ή επαγγελματικές ομάδες, διαφοροποιείται από την κοινώς αποδεκτή κυρίως σε επίπεδο λεξιλογίου και διαμορφώνεται από γλωσσικά δάνεια και από παραμόρφωση της καθομιλουμένης» με στόχο να διαπιστώσουμε αν αυτά αντιπροσωπεύουν το αναγκαίο και ικανό σύνολο στοιχείων ορισμού της αργκό.

Το κύριο ερώτημα που μας απασχολεί στην παρούσα φάση τίθεται ως εξής: είναι δυνατόν να προταθεί μία τυπολογία των αργκό με βάση αποκλειστικά τα γλωσσικά τους χαρακτηριστικά ή είναι απαραίτητο να χρησιμοποιηθούν και τα κοινωνιογλωσσολογικά στοιχεία της χρήσης τους από συγκριμένες κοινωνικές ομάδες;

Για να απαντηθεί ένα τέτοιο ερώτημα θα πρέπει να διερευνηθούν διάφορες πλευρές του ζητήματος, για παράδειγμα: πότε ένα ιδίωμα (στην πραγματικότητα ένα σύνολο από λεξιλογικές και φρασεολογικές επιλογές) χαρακτηρίζεται αργκό και πότε επιστημονική ή τεχνική ορολογία; Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για να αναπτυχθεί ένα τέτοιο ιδίωμα και πώς εξελίσσεται; Ποια είναι η σχέση του με την καθομιλουμένη και πώς τεκμηριώνεται η σχετική έρευνα;

Με βάση τις απαντήσεις στα πιο πάνω θα μπορέσουμε να οριοθετήσουμε καλύτερα την έννοια της αργκό στον ευρύτερο χώρο της ελληνικής γλώσσας, έτσι ώστε να τεθούν οι βάσεις για την περιγραφή της και τη σύγκρισή της με ανάλογα φαινόμενα που έχουν μελετηθεί εκτενέστερα σε άλλες γλωσσικές κοινότητες.

26. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Σχεδιασμός και κατάρτιση γλωσσαρίου για τη μετανάστευση και τις μεταναστευτικές πολιτικές των ΗΠΑ και της ΕΕ

Άννα Τζοτζαδίνη

Πτυχιούχος Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας
και Κάτοχος Μεταπτυχιακού Τίτλου «Επιστήμη της Μετάφρασης»
του Ιονίου Πανεπιστημίου

tzotzannaki@gmail.com

Θεματική Ενότητα: 4

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία, στηρίζεται στη διπλωματική διατριβή που εκπόνησα στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμη της Μετάφρασης» του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου και έχει ως θέμα τον σχεδιασμό και την κατάρτιση «Γλωσσαρίου με θέμα τη μετανάστευση και τις μεταναστευτικές πολιτικές των ΗΠΑ και της ΕΕ».

Το θεματικό πεδίο της μετανάστευσης επιλέχθηκε λόγω του επίκαιρου χαρακτήρα του, αλλά και λόγω της έλλειψης πάγιας μεταναστευτικής πολιτικής από την πλευρά της Ελλάδας. Η μετανάστευση σε όλες τις εκφάνσεις της αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας. Απασχολεί πάρα πολλές χώρες του κόσμου και γι' αυτό και καθημερινά η ανάγκη για την θεσμοθέτηση και εφαρμογή ενός ρυθμιστικού κανονιστικού πλαισίου γίνεται όλο και πιο επιτακτική.

Όσον αφορά τον σχεδιασμό του γλωσσαρίου, καταρτίστηκε ένα λεμματολόγιο με τους όρους και τις αποδόσεις τους στα ελληνικά, τους ορισμούς τους, τις πηγές τεκμηρίωσης τους, τα παραδείγματα χρήσης τους, το θεματικό τους πεδίο και τον γραμματικό τους τύπο και φυσικά αποσπάσματα σωμάτων κειμένων τα οποία είναι σε θέση να παρουσιάζουν τη βασική ορολογία «εν χρήσει» στο περικείμενο της. Λημματοποιήθηκαν τόσο απλοί όροι (δηλαδή μονολεκτικοί), όσο και σύνθετοι όροι (πολυλεκτικοί) αλλά και συντμήσεις (κυρίως για τις ΗΠΑ) και αρκτικόλεξα ή ακρώνυμα.

Οι όροι δεν αφορούν μόνο τις μεταναστευτικές πολιτικές της ΕΕ, στην οποία ανήκει η Ελλάδα, αλλά και των ΗΠΑ. Μέσα από τα σώματα κειμένων που χρησιμοποιήθηκαν ως πηγή για την ανάκτηση του ορολογικού υλικού, παρατηρήθηκε μεγάλη διαφορά στις συνθήκες, στη νομοθεσία, στα όργανα αλλά και στην αντιμετώπιση του φαινομένου της λαθρομετανάστευσης.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η παρούσα βάση δεδομένων εσωτερικά χαρακτηρίζεται από τρεις θεματικούς τομείς: τον γενικό, τον νομικό και τον οικονομικό, ούτως ώστε σε περίπτωση σύνθετης αναζήτησης, ο ενδιαφερόμενος να μπορεί να εξάγει μόνο αυτούς τους συγκεκριμένους όρους.

27. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Lexicalizing the forum

Σπύρος Δόικας
Μεταφραστής
translatum@translatum.gr

Θεματική Ενότητα: 4

ABSTRACT

Translators' websites with terminology modules, as well as translation fora, have been important tools of the trade for translators in providing assistance with terminology queries.

It is to be noted, that a terminology module is substantially different to a forum, and any forum script, if not heavily modified, is hardly the optimum medium for asking, answering and searching terminology.

To that end, a Greek forum based on SMF (an open-source forum script), was developed and modified over the years specifically to serve the above purpose. Various aspects of that customization effort will be discussed here, such as:

Rules

Rules regarding not only user behaviour but the recommended way of posting and answering terminological queries.

Modifications of the SMF forum software

- *Php modifications* – increase the number of characters for the subject field; multiple changes needed in various files.
- *MySQL modifications* – increase the number of characters for the subject field and optimize database.
- *Specific “mods” used.* “Mods” are code modifications posted by users that provide new functionality or enhance an existing functionality and are available via the SMF site’s “Mods” section).
- *Search enhancement.* There is *Search enhancement* mod, which has some bugs, and a custom mod which was developed to replicate part of that functionality.

Style guide

- Rules for the submission of terminology questions and their editing by a moderator/user once the translation has been finalized.
- Rules for delimiters/initialisms.

Maintenance of entries—mass editing

- Duplicates removal, adding translations to entries, fixing case (different rules for different languages, i.e. in French in names of organizations only first letter should be capital), initialisms, delimiters.
- Mass export, import and update of terms—using php scripts and MySQL commands to export and then manipulate in Excel.
- Excel Term manipulations

28. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Έντυπο λεξικό ανατομίας του ανθρώπου: ιταλική και ελληνική ορολογία

Ελένη Κασάπη, Μαρία Μυρωνίδου

καθηγήτρια μεταφρασεολογίας
Τμήμα Ιταλικής ΑΠΘ
kassapi@itl.auth.gr

καθηγήτρια φαρμακολογίας
Τμήμα Ιατρικής ΑΠΘ
mmyronid@auth.gr

Θεματική Ενότητα: 4

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διαφορά από άλλα λεξικά είναι πως έχει απεικονίσεις μορφολογικές και χαρτογραφούμε τους όρους σε άτλαντες ανατομίας γιατί λαμβάνουμε υπόψη τόσο τον γιατρό περιστασιακό μεταφραστή όσο και τον επαγγελματία μεταφραστή που δεν έχει ιατρική προπαρασκευή ανεξαρτήτως της ιταλομάθειας με την οποία έχει πιθανόν αξιολογηθεί. Αυτή η απεικονιστική παρουσίαση των όρων που έγινε με στόχο τον χρήστη συμπληρώνεται από εγκυκλοπαιδικού τύπου πληροφοριακό υλικό που παραπέμπει σε πεδία χρήσης του κάθε όρου, δηλαδή προσανατολίζεται ο μεταφραστής στα πραγματικά κείμενα του ιατρικού και παραϊατρικού κόσμου από όπου θα αντλήσει την φρασεολογία πρότυπο για την μετάφραση του.

Δεν διεκδικούμε τον τίτλο του λεξικού που περιλαμβάνει όλους τους υπάρχοντες όρους ανατομίας του ανθρώπου, αυτό δεν μπορεί να υπάρξει ποτέ γιατί με την μοριακή βιολογία στην ιατρική και τα οπτικά μέσα που σήμερα διαθέτει η επιστήμη, θα προκύπτουν συνεχώς όροι ενδοκυταρικής πλέον ανατομίας.

Το έργο ξεκίνησαν το 1991 οι Ελένη Κασάπη και Κώστας Ζωντανός, συνέχισαν και ολοκλήρωσαν οι Μαρία Μυρωνίδου και Ελένη Κασάπη και εργάστηκαν για την αποδελτίωση των όρων δεκάδες φοιτητές ιατρικής και ιταλικής φιλολογίας.

Σήμερα υπάρχει σε ηλεκτρονική μορφή ενσωματωμένο σε βάση ιατρικής ορολογίας του ΠΑΜΑΚ με την συνδρομή του δρ μεταφρασεολογίας Μίλτου Χατζή και του καθηγητή πληροφορικής Γιώργου Ευαγγελίδη. Το βήμα αυτό περικλείει το επίπεδο που επιχειρούσε η θεματική υποστήριξη κάθε άτλαντα της έντυπης έκδοσης και ανοίγει τον δρόμο του συνεχούς εμπλουτισμού με νέους όρους ίδιως της μικροανατομίας.

29.

10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

**Μεταφράζοντας μέσω επτά «οδών»: Ένας μηχανισμός ελέγχου
μεταφράσεων ακαδημαϊκών επιστημονικών κειμένων με εφαρμογή
σε όρους γλωσσολογίας και τηλεπικοινωνιών –
Αγγλική ⇔ ελληνική, γαλλική ⇔ ελληνική**

Σοφία Χρηστίδου, Σταύρος Καμαρούδης, Δημήτριος Χρυσουλίδης

Καθηγήτρια Αγγλικής -
Δρ Μεταφρασεολογίας –
Μεταφράστρια - Διερμηνέας,
ΕΕΠ Τμήματος Μηχανολόγων
Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Δυτ.
Μακεδονίας
sochris@otenet.gr

Αναπληρωτής Καθηγητής
Γλωσσολογίας, Παιδαγωγικό
Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,
Παιδαγωγική Σχολή,
Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας
sicar.kamaroudis@voila.fr

Καθηγητής Τμήματος
Ηλεκτρολόγων Μηχανικών &
Μηχανικών Υπολογιστών,
Πολυτεχνική Σχολή,
Πανεπιστημιούπολη ΑΠΘ

Θεματική Ενότητα: 5

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί μέρος δημοσιευμένης διδακτορικής διατριβής στην ιστοσελίδα του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και καταγράφει τις συμπεριφορές των μεταφραστών σχετικά με τη χρήση της ελληνικής γλώσσας στα ειδικά πεδία της γλωσσολογίας και των τηλεπικοινωνιών, όπως επίσης και τις απόψεις προπτυχιακών, μεταπτυχιακών φοιτητών και πτυχιούχων ξένων φιλολογιών, παιδαγωγικών τμημάτων δημοτικής εκπαίδευσης και προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης με γλωσσολογικό υπόβαθρο, καθώς και μεταφραστών σε σχέση με τις διαφοροποιήσεις που παρουσιάζονται στην απόδοση ειδικών όρων στην ελληνική στα διάφορα πανεπιστημιακά εγχειρίδια.

Συγκεκριμένα, η έρευνα στοχεύει στη διερεύνηση των μεταφραστικών στρατηγικών που χρησιμοποιεί ο εκάστοτε μεταφραστής και επιδιώκει να αναδείξει το κατά πόσο γίνονται ευρέως αποδεκτοί από τη γλωσσολογική-μεταφραστική κοινότητα νεωτερισμοί στις αποδόσεις όρων ή επικρατεί σύγχυση εξαιτίας των διαφορετικών αποδόσεων από τους γλωσσολόγους-μεταφραστές με αποτέλεσμα να προτιμώνται οι ξένοι όροι ή οι ελληνικοποιημένες αποδόσεις τους.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η ανάλυση ευρετηρίων όρων και τα ερωτηματολόγια. Τα δεδομένα που προέκυψαν αναλύθηκαν ποιοτικά και ποσοτικά.

Τα ευρετήρια όρων -πρωτότυπα και μεταφράσεις- αναλύθηκαν διεξοδικά με τη χρήση των μεταφραστικών στρατηγικών του Βέλγου μεταφρασεολόγου Dirk Delabastita μέσω των οποίων δημιουργήσαμε ένα εργαλείο επεξεργασίας με 7 μεταβλητές (εδώ προσθέσαμε μία επιπλέον στρατηγική). Οι γλώσσες εργασίας ήταν η ελληνική, η αγγλική και η γαλλική. Εδώ θα παρουσιάσουμε την έρευνα που εστιάστηκε στα αγγλικά γλωσσολογικά κείμενα και τα σχετικά ερωτηματολόγια.

Τα αποτελέσματα έδειξαν διαφοροποίηση των στάσεων και επιλογών τόσο των μεταφραστών των ακαδημαϊκών βιβλίων όσο και των υποκειμένων της έρευνας με ερωτηματολόγιο και απέδειξαν την αρχική μας υπόθεση σχετικά με το πρόβλημα μετάφρασης γλωσσολογικών όρων στην ελληνική καθώς και τη διχογνωμία που επικρατεί στην απόδοσή τους.

Τα πορίσματα της παρούσας έρευνας δημοσιευμένα σε μορφή εγχειριδίου θα μπορούσαν να φανούν ιδιαίτερα χρήσιμα στην εκπαίδευση μεταφραστών.

Λέξεις κλειδιά: *Μεταφραστικές στρατηγικές, ευρετήρια, ψυχομετρικά τεστ, τεχνική μετάφραση, εκπαίδευση μεταφραστών*

30. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Στρατηγικές μετάφρασης της στρατιωτικής ορολογίας από τα αγγλικά στα ελληνικά: νεολογισμοί και πολυσύνθετες λέξεις

Γεώργιος Δαμασκηνίδης

Εξωτερικός Συνεργάτης ΑΠΘ
damaskinidis@hotmail.com

Θεματική Ενότητα: 5

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι τελευταίες δεκαετίες συνοδεύτηκαν από την εμφάνιση μεγάλου αριθμού νεολογισμών και πολυσύνθετων λέξεων στην ελληνική στρατιωτική ορολογία. Αυτό το κύμα νέων λέξεων ήταν απόρροια της εισαγωγής, για πρώτη φορά ίσως σε τέτοια έκταση, εξοπλισμού υψηλής τεχνολογίας, κυρίως αμερικανικής προέλευσης, στο οπλοστάσιο των Ελληνικών Ένοπλων Δυνάμεων. Ως εκ τούτου, προϋπόθεση εκπαίδευσης και χειρισμού αυτού του εξοπλισμού αποτελεί η αποτελεσματική μετάφραση των σχετικών εγχειριδίων από τα αγγλικά στα ελληνικά.

Επίσης, ο ολοένα αυξανόμενος ρυθμός παραγωγής νέων όρων στην αγγλική στρατιωτική ορολογία και η έλλειψη εξειδικευμένων λεξικών και εγχειριδίων καθιστούν επιτακτική την ανάγκη το στρατιωτικό προσωπικό των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων να είναι σε θέση να αποκωδικοποιεί και να κατανοεί τους νεολογισμούς και τις πολυσύνθετες λέξεις που συναντά όχι μόνο στη διεθνή βιβλιογραφία (π.χ. τεχνικά εγχειρίδια, επιστημονικά άρθρα, μελέτες, εφημερίδες) αλλά και στη διδασκόμενη ύλη κατά την εκπαίδευσή του σε σχολεία του εσωτερικού και του εξωτερικού.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, με την παρούσα εργασία προτείνονται ορισμένες στρατηγικές κατανόησης και μετάφρασης της αγγλικής στρατιωτικής ορολογίας στα ελληνικά, κυρίως σε πρακτικό και λειτουργικό επίπεδο. Μέσω ενός σύγχρονου αγγλικού πολυτροπικού κειμένου στην τεχνική στρατιωτική ορολογία, αναλύονται και μεταφράζονται οι νεολογισμοί και οι σύνθετες λέξεις στα ελληνικά και παρουσιάζονται τα προβλήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή των σχετικών στρατηγικών. Επίσης, με τη βοήθεια ενός σώματος κειμένων ειδικά σχεδιασμένου για την παρούσα έρευνα και ενός λογισμικού παραγωγής πινάκων συμφραζομένων επιχειρείται μια ενδεικτική αξιολόγηση των μεταφράσεων.

31. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Η συμβολή της μετάφρασης στη διαμόρφωση της ελληνικής χημικής ονοματολογίας στις αρχές του 19ου αιώνα

Μιχάλης Πολίτης

Αναπληρωτής Καθηγητής
Ιονίου Πανεπιστημίου
michel.politis@ionio.gr

Θεματική Ενότητα: 5

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μελετώντας την ελληνόφωνη βιβλιογραφία των αρχών του 19ου αιώνα διαπιστώνουμε ότι η ελληνική διάνοηση της διασποράς παρακολουθούσε εκ του σύνεγγυς τις εξελίξεις στις θετικές επιστήμες και προσπαθούσε να μεταφέρει στον ελλαδικό χώρο τη νέα γνώση.

Στην περίπτωση της Χημείας, η οποία είχε αυτονομηθεί ως διακριτή επιστήμη σχετικά προσφάτως, η διαμόρφωση της ελληνικής χημικής ονοματολογίας και της ειδικής γλώσσας της Χημείας πραγματοποιήθηκε σταδιακά, αρχικώς μέσω μεταφράσεων από τα γαλλικά στα ελληνικά εγχειριδίων γνωστών Γάλλων χημικών, οι οποίες συνοδεύονταν από μεταφραστικό σχολιασμό, και στη συνέχεια μέσω δημοσιευμένων κειμένων, τα οποία βασίζονταν στις υφιστάμενες μεταφράσεις και τη διεθνή βιβλιογραφία, με την οποία τροφοδοτείτο συστηματικά η Βιβλιοθήκη της Ιονίου Ακαδημίας, χάρη στις ενέργειες του φιλέλληνα Φρειδερίκου Γκίλφορντ.

Η διαμόρφωση της ελληνικής χημικής ονοματολογίας αποτελεί απότοκο σύνθετης διαλεκτικής σχέσης, η οποία αναπτύχθηκε στις αρχές του 19ου αιώνα, μεταξύ Ελλήνων λογίων και Ελλήνων με σπουδές στη Χημεία και την Ιατρική. Σ' αυτούς συγκαταλέγονται ο γιατρός Θεοδόσιος Ηλιάδης, οποίος συνεργάστηκε με τον Άνθιμο Γαζή, ο Κωνσταντίνος Κούμας, ο Καθηγητής Χημείας της Ιονίου Ακαδημίας Αθανάσιος Πολίτης κ.ά.

Από το σώμα κειμένων που είχαμε στη διάθεσή μας προκύπτει ότι όσοι ασχολήθηκαν με τη μετάφραση και τη σύνταξη κειμένων Χημείας στα ελληνικά κατέβαλαν προσπάθεια ώστε η ελληνική χημική ονοματολογία και ο ειδικός επιστημονικός λόγος της Χημείας να αποκτήσουν τη δική τους ταυτότητα, βασιζόμενοι στον διαχρονικό πλούτο της ελληνικής γλώσσας, αποφεύγοντας, στο μέτρο του δυνατού, τη χρήση δανείων και εκτύπων, ακόμη και σε περιπτώσεις που έπρεπε να ονοματιστούν νέα χημικά στοιχεία ή νέες έννοιες.

32.

**10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015**

**Μεταφράζοντας τον γερμανικό μεταφρασεολογικό λειτουργισμό:
Νεοόροι, οροποίηση και σημασιολογική μεταφορά ως ορολογικές
προκλήσεις για την απόδοσή τους στα ελληνικά**

Olaf Immanuel Seel

Λέκτορας ΤΞΓΜΔ, Ιόνιο Πανεπιστήμιο
olaf.imm.seel@gmail.com

Θεματική Ενότητα: 5

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Είναι κοινός τόπος ότι το επιστημονικό πόνημα συνιστά ειδικό κείμενο. Ως εκ τούτου διέπεται από συγκεκριμένα ενδοκειμενικά χαρακτηριστικά, εκ των οποίων η ορολογία είναι το πιο προφανές και αυτονόητο. Αυτό ισχύει και για τα μεταφρασεολογικά κείμενα. Τα πρώτα βήματα προς την επιστημονική της χειραφέτηση, η μεταφρασεολογία τα πραγματοποίησε κυρίως μέσα από τον λειτουργισμό, όπως εκδηλώθηκε κατά τη δεκαετία του 1980 στη Γερμανία. Είναι εύλογο ότι, στο πλαίσιο της χειραφέτησής της, η μεταφρασεολογία παρήγαγε τους επιστημονικούς όρους που χρειαζόταν για την κάλυψη των εννοιολογικών αναγκών της. Βασικό χαρακτηριστικό των όρων αυτών είναι ότι υφίστανται πρωτίστως είτε υπό τη μορφή νεοόρων -κυρίως από παραγωγή και σύνθεση- είτε έχουν δημιουργηθεί μέσω της σημασιολογικής μεταφοράς υπάρχουσών μορφών ειδικών όρων, κυρίως μέσω συνεκδοχής, ή μέσω της οροποίησης λεξημάτων της κοινής γλώσσας.

Από τα παραπάνω προκύπτει ως ορολογικός προβληματισμός για τη μετάφραση μεταφρασεολογικών κειμένων ότι ο μεταφραστής οφείλει να κατανοήσει τις έννοιες των νεοόρων του πρωτοτύπου, αλλά και εκείνων των όρων που σχηματίστηκαν από οροποίηση ή σημασιολογική μεταφορά και να τις μεταγγίσει στη γλώσσα-στόχο, χωρίς να απολεσθεί ούτε μέρος του εννοιολογικού εύρους τους, ενώ, παράλληλα, θα πρέπει να προσέξει την μορφική αποδοχή τους στη γλώσσα-στόχο. Η μεταφραστική αυτή δημιουργία συνιστά ένα παιχνίδι ισορροπίας μεταξύ εννοιοστρεφούς και λεξιστρεφούς αναζήτησης της ισοδυναμίας στη γλώσσα-πηγή.

Βάσει επιλεγμένων παραδειγμάτων από τα κείμενα του γερμανικού λειτουργισμού (Καταρίνα Ράις (Katharina Reiß), Hans J. Βερμέερ (Hans J. Vermeer), Γούστα Χολτς-Μεντέρι (Justa Holz-Mänttari), Κριστιάνε Νορντ (Christiane Nord)), θα καταδείξουμε την προβληματική της μετάφρασης μεταφρασεολογικών νεοόρων και σχηματισμών νέων όρων από υπάρχουσες μορφές της γερμανικής στα ελληνικά, καθώς και θα προτείνουμε λύσεις και μεθοδολογικές προσεγγίσεις για τον σχηματισμό τους στη γλώσσα-στόχο..

33. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Ιατρική διερμηνεία και ορολογική παραγωγή: η περίπτωση των βάσεων δεδομένων ανοικτών πηγών στην ελληνική

Ευφροσύνη Φράγκου

PhD, Διδάσκουσα Ιατρικής Διερμηνείας (Part-time Lecturer)
York University, Toronto, Canada,
efragkou@glendon.yorku.ca, effie.fragkou@gmail.com

Θεματική Ενότητα: 5

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ιατρική διερμηνεία, είτε ως διερμηνεία συνεδριάσεων (ταυτόχρονη και διαδοχική) είτε ως κοινοτική διερμηνεία (community interpreting), στηρίζει την ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος της στην ύπαρξη και την ενεργητική χρήση λεξικών, γλωσσάριων ή άλλου είδους βάσεων δεδομένων που παρέχουν εξειδικευμένες πληροφορίες/αποδόσεις (δίγλωσσες ή πολύγλωσσες).

Δεδομένου, ωστόσο, του εύρους των ιατρικών επιστημών, της εξειδίκευσης και των συνεχών εξελίξεών τους, ο ρυθμός παραγωγής, ανανέωσης και ενημέρωσης των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων άμεσης επικοινωνίας (integrated online databases) υστερεί σημαντικά. Ως πολλά υποσχόμενη λύση προάγεται η στροφή στις βάσεις δεδομένων ανοικτής πηγής (open source dictionaries/databases), ώστε να εμπλουτίζεται το υπάρχον υλικό με νέους όρους και με τις αποδώσεις τους στις διάφορες γλώσσες-στόχος.

Στο άρθρο εξετάζουμε την παραγωγή δίγλωσσων βάσεων δεδομένων ανοικτής πηγής στον ιατρικό τομέα υπό τα εξής πρίσματα: (1) την ανάγκη απόδοσης της εξελισσόμενης ιατρικής ορολογίας στην ελληνική, με δεδομένη την εσφαλμένη αν και ευρέως διαδεδομένη παραδοχή ότι η ιατρική ορολογία είναι αποκλειστικά ελληνική. Εξετάζουμε, δηλαδή, την περίπτωση των αντιδανείων ως μεταφραστική παραγωγή και ως ορολογική καινοτομία (2) την παραγωγή και επέκταση βάσεων δεδομένων ανοικτής πηγής ως προϋπόθεση *sine qua non* για την παροχή υπηρεσιών ιατρικής διερμηνείας υψηλής ποιότητας και ως εχέγγυο, πρώτον, για τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας, μέσω της προάσπισης της αρχής της ίσης πρόσβασης όλων σε αυτήν ανεξαρτήτως γλώσσας, και, δεύτερον, για την καλύτερη εκπαίδευση της νέας γενιά διερμηνέων (3) βασικά ζητήματα όπως ποιος νομιμοποιείται ή ενδείκνυται να παράγει βάσεις δεδομένων ανοικτών πηγών, να επεμβαίνει σε αυτές, να επεξεργάζεται, να ελέγχει και να δημοσιεύει δεδομένα. Εξετάζονται, δηλαδή, προβλήματα που άπτονται της θεσμικής, επιστημονικής, μεθοδολογικής και ιδεολογικής πτυχής της δημιουργίας δίγλωσσων ορολογίας μέσα από μια ανθρωπολογική, κοινωνιογλωσσολογική εξέταση του φαινομένου της μετάφρασης και της διερμηνείας ως μέσου παραγωγής όρων, της εθνοκεντρικής αντίληψης για την ιατρική ορολογία στην ελληνική και της αξίωσης «αποκλειστικού δικαιώματος» γλωσσικής δημιουργίας από τους καθ' ύλην αρμόδιους (ιατρούς ή λεξικογράφους).

34.

10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

CLARIN EL: Δημιουργώ, επεξεργάζομαι, μοιράζομαι

Στέλιος Πιπερίδης, Πένυ Λαμπροπούλου, Μαρία Γαβριηλίδου

Ηλεκ/λόγος μηχανικός
spip@ilsp.gr

Γλωσσολόγος
penny@ilsp.gr

Γλωσσολόγος
maria@ilsp.gr

Θεματική Ενότητα: 9

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ερευνητική Υποδομή CLARIN EL υποστηρίζει τη δημιουργία, τεκμηρίωση, διάθεση και επεξεργασία μέσω υπηρεσιών γλωσσικής τεχνολογίας ελληνικών γλωσσικών πόρων και περιεχομένου. Ενσωματώνει *Γλωσσικούς Πόρους* κάθε μέσου (κείμενο, ήχο, εικόνα, βίντεο) και κάθε τύπου (πρωτότυπα και επεξεργασμένα κείμενα, μονόγλωσσα ή πολύγλωσσα, μεταγραμμένο προφορικό λόγο, επισημειωμένες ηχογραφήσεις, λεξικά, θησαυρούς, κτλ.) καθώς και *διαδικτυακά εργαλεία και υπηρεσίες Γλωσσικής Τεχνολογίας* (λημματοποιητές, μορφο-συντακτικούς αναλυτές, εργαλεία εξαγωγής πληροφορίας, αναγνώρισης οντοτήτων, στοίχισης παράλληλων κειμένων κτλ.), οργανωμένα σε ένα *δίκτυο αποθετηρίων* διαθέσιμο σε ερευνητές όλων των επιστημών.

Η υποδομή προσφέρει στον ερευνητή τη δυνατότητα να επιλέξει το σύνολο δεδομένων το οποίο επιθυμεί, να χρησιμοποιήσει εργαλεία γλωσσικής επεξεργασίας ενός φορέα και στατιστικά εργαλεία ενός άλλου φορέα, την υπολογιστική ισχύ ενός τρίτου υπολογιστικού κέντρου και τελικά να αποθηκεύσει τη διαδικασία και τα αποτελέσματα της ανάλυσης στην υποδομή και να τα μοιραστεί με την υπόλοιπη ερευνητική κοινότητα. Οι χρήστες μπορούν, για παράδειγμα, να βρουν τη συχνότητα εμφάνισης λέξεων σε διάφορα κείμενα, να εξαγάγουν αυτόματα τους όρους ενός πόρου ή ενός συνόλου πόρων, να δημιουργήσουν πρόχειρα δίγλωσσα γλωσσάρια όρων από παράλληλα κείμενα ή να εντοπίσουν τα κύρια ονόματα (ανθρώπων, τόπων κτλ.), χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες διαδικτυακές υπηρεσίες γλωσσικής τεχνολογίας.

Το κατανομημένο δίκτυο που έχει υλοποιηθεί περιλαμβάνει ιδρυματικά αποθετήρια (αποθετήρια φορέων) και έναν κεντρικό συσσωρευτή, ο οποίος φιλοξενεί τον κεντρικό κατάλογο πόρων και υπηρεσιών και επικοινωνεί με τα άλλα εθνικά δίκτυα της ευρωπαϊκής υποδομής.

Το παρόν άρθρο παρουσιάζει τους στόχους, τις βασικές αρχές και τα χαρακτηριστικά της υποδομής, καθώς και τα μέχρι τώρα επιτεύγματα και τις μελλοντικές ενέργειες.

**35. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015**

**Η Εφαρμογή Θεμελιωμένης Θεωρίας (Grounded Theory)
και η Παραγωγή Ορολογικών Πόρων για την Ελληνική Αεροπορική
Επικοινωνία στις εργασίες της ΟΜΕΟΔΕΚ**

Θεόδωρος Κατερινάκης, Νίκος Παπαδόπουλος, Δήμητρα Ζουρούδη, Νίκος Πούσιος

MSc, PhD,
Πρόεδρος Καθηγητής
Department of Culture &
Communication, Greek
Studies
Drexel University
tk325@drexel.edu

ΠΕ2/ΕΕΚ -ΥΠΑ
Προϊστ.Περιφερειακών
Αεροδρομίων, Υπηρεσία
Πολιτικής Αεροπορίας
spoaa@hcaa.gr

ΜΔΕ, ΕΕΚ -
Μέλος
ΟΜΕΟΔΕΚ ΥΠΑ
dimitra_zouroudi@hotmail.com

ΠΕ2/ΕΕΚ - Μέλος
ΟΜΕΟΔΕΚ ΥΠΑ ,
Υπηρεσία Πολιτικής
Αεροπορίας
nicopo29@hotmail.com

Θεματική Ενότητα: 6

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μια αεροπορική πτήση υλοποιείται με μια διαδοχή σιωπής και φωνητικής επικοινωνίας σε ένα περιβάλλον διαρκούς μεταβλητικότητας για το "εδώ" και το "τώρα". Η παρούσα εργασία εξηγεί την εφαρμογή της λεγόμενης "θεμελιωμένης θεωρίας" (grounded theory) στη διαδικασία εκμείευσης γνώσης από τους ελεγκτές εναέριας κυκλοφορίας, με βάση την τυποποιημένη φρασεολογία τους.

Η λειτουργία της Ομάδας Εργασίας Ορολογίας Διαχείρισης Εναέριας Κυκλοφορίας (ΟΜΕΟΔΕΚ) της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας αποτέλεσε την αφορμή παρατήρησης της σχετικής επικοινωνίας, ως πεδίου σύνδεσης ορολογίας και γνώσης. Η ΟΜΕΟΔΕΚ ασχολείται με κριτήρια εξελληνισμού όρων, με ορολογία για τη διαχείριση εναέριας κυκλοφορίας και διερευνά νεολογισμούς. Η εργασία αυτή συνδυάζει την ερευνητική πλευρά της εφαρμογής θεωρίας για την κατανόηση της, εμπειροχόρητη στην ορολογία, γνώσης με τη γλωσσική ασφάλεια και την παραγωγή ορολογικών πόρων από ένα επαγγελματικό όργανο ορολογίας της αεροπλοΐας. Η πρόσφατη ενεργοποίηση της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη δημιουργία δικτύου ορολογίας, βρίσκει στην ΟΜΕΟΔΕΚ μια ταιριαστή θεματική λειτουργία. Τέσσερις θεωρητικές συνεισφορές αναγνωρίζονται στην παρούσα εργασία:

(α) η διάρθρωση και αντίληψη του φαινομένου της σιωπής σε πολλαπλές διαστάσεις, ως μέσου αλληλεπίδρασης (β) η σύνθεση της παραγωγιστικής και διστακτικής επικοινωνίας στην αεροπλοΐα (γ) η σημασία της γλώσσας στη συνειδητοποίηση κατάστασης (τοπικής, μεταβατικής και καθολικής) ως συστατικού υποδειγμάτων επικοινωνίας και (δ) η επαναφορά στο προσκήνιο της μητρικής γλώσσας ως μέσου γλωσσικής ασφάλειας και καλύτερης κατανόησης της πρωτογενούς αγγλικής ορολογίας αεροπλοΐας.

Τέλος, παρουσιάζεται και η παραγωγή ενός νέου θεματικού γλωσσολογικού πόρου του "Αγγλοελληνικού Γλωσσάριου Όρων Διαχείρισης Εναέριας Κυκλοφορίας (ΔΕΚ)" με στόχο το ενιαίο ορολογικό πλαίσιο στο πεδίο της ΔΕΚ, την ποιότητα σύνταξης αλλά και μετάφρασης κανονιστικών κειμένων, την πιστοποίηση επάρκειας της Ελληνικής αεροπορικής γλώσσας κατ' αναλογία με την Αγγλική κ.λπ. Πρόσφατα παραδείγματα μεταφρασεολογίας, όπως η απόδοση των όρων "emergency" και "rating" δημιουργούν και προκλήσεις ελληνικής ορολογίας στην αεροπορική εκπαίδευση, στη διερεύνηση συμβάντων και στην ουσία της μετάφρασης.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

[1]. Katerinakis T. (2014). *Aviate, Navigate, Communicate: Silence, Voice and Situational Awareness in Aviation Safety*. Doctoral Dissertation, Drexel University.

[2]. Commission Regulation 340/2015. Laying down technical requirements and administrative

procedures relating to air traffic controllers' licences and certificates pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council. <https://www.easa.europa.eu/document-library/regulations/commission-regulation-eu-2015340>

- [3]. Glaser, Barney G & Strauss, Anselm L., (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*, Chicago, Aldine Publishing Company
- [4]. Charmaz, Kathy (2006). *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide Through Qualitative Analysis*, Sage Publications
- [5]. ΥΠΑ/Φορέας Παροχής Υπηρεσιών Αεροναυτιλίας/ Υπηρεσίες Αεροναυτικών Πληροφοριών, *Εγχειρίδιο Αεροναυτικών Πληροφοριών Ελλάδα*, Ιουν 2013
- [6]. ICAO (2000). *Manual of Aircraft Accident and Incident Investigation*, 1st Edn/Doc 9756, AN/965. Montréal, Quebec: ICAO.
- [7]. Παπαδημητροπούλου Φ. (2012). *Συγκρότηση Ομάδας Εργασίας Ορολογίας Διαχείρισης Εναέριας Κυκλοφορίας (ΟΜΕΟΔΕΚ)*, Υπουργική Απόφαση Δ4/38654/1084/ΥΠΑ.
- [8]. Commission Regulation (EU) No 805/2011 of 10 Aug 2011 laying down detailed rules for air traffic controllers' licences and certain certificates pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council.

36. 10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015

Reflections about a European Culture Union

Jan Roukens

Board member of language and terminology organisations
Advisor scientific publishing
jroukens@hotmail.com

Θεματική Ενότητα: 6

ABSTRACT

- *The Community shall contribute to the flowering of the cultures of the Member States, while respecting their national and regional diversity and at the same time bringing the common cultural heritage to the fore*
- *The Community shall take cultural aspects into account in its action under other provisions of this Treaty*

(Treaty of Maastricht, 1992)

The unthinkable: the Greek language being replaced by English, gradually. Dutch, and Swedish, and why not Italian, might undergo the same fate. It has happened before in Europe, but the circumstances were different: Irish.

In some countries this process is underway, gradually. It starts at the workplace in multinational companies; subsequently the higher education institutions adopt internationalisation policies; commercial and semi-commercial activities adopt similar policies to better serve their international clients; and the basic and secondary schools complete the evolution towards the ultimate goal: global monoculturalism. In the meantime, the actors promoting this aim to install an evolutionary bilingualism in the EU member states, which will cause social unrest and has a negative impact on the quality of our societies. It is in the interest of Europeans and their Union, that this scenario will not materialise.

The European Union (1992) was preceded by the Coal and Steel Treaty (1951), by Euratom and the European Economic Community (1957). Economic matters were and still are the day-to-day business of the Union, even if its origin was the political goal of ‘an ever closer cooperation’ of the peoples of Europe to overcome the division and the wars of the past. Although the scope was widened in the Maastricht Treaty (1992), by the introduction of a Culture chapter and some social issues, by far the main focus of the Union today remains economic and financial.

This Culture chapter was symbolic, however, no specific actions were specified. The most important goals from that chapter are quoted above. The Treaty of Lisbon (2007) rephrased the cultural goals of 1992, but again failed to specify what to do and how:

The Union shall (...) respect its rich cultural and linguistic diversity, and shall ensure that Europe's cultural heritage is safeguarded and enhanced.

It is timely to prepare for a wider perspective for the European Union than its predominant focus on economic and monetary matters. It may be difficult for an organisation as complex as the EU to change course, but a more balanced set of policies may contribute to regaining credibility among the European citizens and nations. In particular, if the complementary policies relate to the day-to-day cultural and social concerns of the people.

The EU should therefore aim for the establishment of a European Cultural Union capable of redressing the problems referred to above, and indeed, contributing to *the flowering of the cultures of the European nations.*